

Inhoudsopgave Berichten over de ontdekte Germaanse begraafplaats in Deurne

Berichten over de ontdekte Germaanse begraafplaats in Deurne	1
24 februari 2014 Eind januari 1837 wordt op de heide bij Deurne	1
Verzamelde details betreffende de begraafplaats bij Deurne.....	1
4 februari 1837 Deurne 3 Februarij 1837.	3
4 mei 1837 NEDERLANDEN. - In het laatst uitgekomen nommer	3
3 juni 1837 HAARLEM, 30 Februarij.....	4
26 mei 1838 (§§) De Romeinsche graven, ook de eenvoudigste,	4
14 maart 1840 MUSEUM VAN OUDHEDEN TE LEIJDEN.....	5
12 mei 1840 [brief aan de burgemeester van Deurne].....	5
29 juni 1840 Provinciaal Bestuur RANB 17 inv. nr. 12419.....	5
21 oktober 1840 De Germaansche en Noordsche monumenten van het museum te Leyden. 6	
2014: Over die mortieren en stampers hadden we vorige zomer al contact.	11
a) Vijzel met stamper, uit graauwen tufsteen;	11
b) Stamper is van boven vierkant, doch loopt onder conisch kegelvormig toe, ..	11
c) Een vijzel van tufsteen, vierkant van gedaante en van buiten	11
d) Stamper van dezelfde steensoort, aan het bovineinde vierkant en beneden ..	11
e) Een mortier van tufsteen, langwerpig-vierkant van gedaante	11
g) Mortier van trachijststeen, van binnen rond, van buiten achthoekig,	12
h) Stamper van trachijststeen, behoorende bij de mortier VdN g,	12
i) Mortier als VdN g, doch vierkant van vorm, met vier pilasters	12
k) Stamper, als VdN h, en behoorende bij de mortier VdN i.....	12
1 januari 1841 VERHANDELING over de in Noord-Brabant ontdekte Germaansche	12
Begraafplaatsen.....	12
[273] BEGRAAFPLAATS TE DEURNE.....	13
[277] I. LIJKURNEN.....	14
II. METALEN VERSIERSELEN.....	15
III. VERDACHTE VOORWERPEN.....	16
1 januari 1841 Deurne is een net en welvarend dorp met eene sierlijke kerk ...	17
26 januari 1841 Bij de afdeeling der Germaansche en Noordsche oudheden,	18
1 januari 1850 [...] Uit zijn [=Limburgs] bodem.....	19
5 december 1856 Op MAANDAG 15 December 1856 en Vijf volgende dagen,	19
31 maart 1864 Voor de VADERLANDSCHE oudheden	19
28 november 1874 OUDHEDEN.....	20
1 maart 1890 Antiquiteiten.....	20
8 maart 1890 De catalogus der kunstvoorwerpen,	21
10 maart 1890 Twee zeer belangrijke veilingen	21
10 maart 1890 Dinsdagochtend Tien uur: VERKOOPING	21
14 maart 1890 De verzameling Limburgsche oudheden,	21
4 mei 1929 [...] In Roermond nu had in het jaar 1874	22

Berichten over de ontdekte Germaanse begraafplaats in Deurne

- 24 februari 2014 **Eind januari 1837 wordt op de heide bij Deurne**
- 5 een compleet grafveld gevonden. Al direct worden urnen als geschenk weggegeven, zodat er weinig duidelijkheid is over de voorwerpen en de huidige "verblijfplaats". In mindere mate geldt dit overigens ook voor de enkele andere voorwerpen die in de venen/moerassen in de gemeente Deurne zijn gevonden en elders in de Peel, en landelijk gezien in de veengebieden in het noorden van het land.
- 10 In dit bestand beperk ik me tot de begraafplaats. Informatie over de andere gebieden is te vinden in andere bestanden van www.theelen.info.
Op mijn verzoek heeft de heer H. Pauts van het Rijksmuseum van Oudheden in Leiden nadere informatie gegeven over voorwerpen die zich al van oudsher in zijn museum bevinden. Toch zijn er enkele, tenminste de mortieren en stampers, afgestaan voor een
- 15 op te richten museum. Vanaf dat moment zijn we het spoor bijster...
De opmerkingen van H. Pauts zijn verwerkt tussen mijn eigen naspeuringen.

Verzamelde details betreffende de begraafplaats bij Deurne

- 20 [1] Verscheidene urnen of potten van verschillende grootte, allen met asch van verbrande lichamen en kleine beentjes opgevuld
- [2] terwijl in sommige stukjes van metaal en gedeelten van wapenen gevonden zijn
- [3] Kempensche heide
- [4] eerst 5, daarna 50 urnen gevonden
- 25 [5] Niet één penning of muntstuk is opgedolven; alleen een stukje metaal, hetwelk men meent voor een mondstuk van een blaasinstrument te moeten houden.

[6] De opgravingen worden op sommige plekken nog voortgezet, doch men vindt in de urnen, zoo als gezegd is, niets dan asch en de bovengemelde menschenbeenderen.

[7] urnen of potten van verschillende grootte, allen met asch van verbrande lichamen en kleine beentjes opgevuld;

30 [8] werden ons een aantal urnen toegezonden, die kort te voren te Deurne, in Noord-Brabant, ontdekt waren geworden; en werd het aantal nog vermeerderd door de opbrengst eener opzettelijke daartoe verordende opdelving, door den burgemeester dier plaats, de heer van Riet, aan het Museum ten geschenke gegeven.

35 [9] Romeinsche voorwerpen uit de nalatenschap van wijlen den heer S. H. VAN DER NOORDAA werden ook eenige overgenomen, van de vroegere bewoners van ons Vaderland afkomstig:

[10] De urnen blijken niet uit de Romeinse tijd te dateren, maar van vele honderden jaren daarvoor.

40 [11] Van den heer S. H. van der Noordaa, te Dordrecht, twee tufsteenen vijzels met stampers, in den omtrek van Deurne in Noord-Brabant opgedolven;

[12] Deze objecten (vijzels) zijn NIET gevonden in de gegevens van de ruim 40.000 objecten online. De vijzels dateren zeer waarschijnlijk uit de middeleeuwen en zijn rond 1875 door het museum in Leiden afgestaan aan een ander op te richten museum.

45 [13] Van den heer P. O. P. Guyot, te Nijmegen, eene allerbelangrijkste verzameling van bronzen en andere voorwerpen bij Deurne, in de provincie Noord-Brabant, opgedolven, en die voor het grootste gedeelte door den Ritmeester Baron van Voorst bijeengebragt, en aan den heer Guyot afgestaan waren.

[14] is het Museum thans in het bezit gesteld van de voornaamste en zeldzaamste stukken, die bij de ontdekking te Deurne gedaan, voor den dag zijn gekomen, en die, langs verschillende wegen, eindelijk wederom bij elkander gebragt, een geheel vormen, dat [...]

[15] Van den heer P. C. G. GUYOT, te Nijmegen, nog een aantal van tien urnen, potjes en schalen, te Deurne in Noord-Brabant gevonden;

55 [16] Van den Heer S. H. van der Noordaa te Dordrecht, nog een drietal kleine voorwerpen in urnen te Deurne gevonden.

[17] Van de heer S. H. VAN DER NOORDAA ontvingen wij wederom een mortier van tufsteen, in den omtrek van Deurne gevonden.

[18] No. 1-3 afkomstig van Deurne.

60 [19] Romeinsche voorwerpen uit de nalatenschap van wijlen den heer S. H. VAN DER NOORDAA werden ook eenige overgenomen, van de vroegere bewoners van ons Vaderland afkomstig:

[20] eene zeer fraai gepolijste vuursteenen BIJL, 12 dm. lang;

[21] een ruw bewerkte BAL van trachiet, 4 dm. in doorsnede;

65 [22] eene URNE van gebakken aarde, gevuld met verbrande menschenbeenderen, hoog 19 dm.;

[23] eene andere URNE, 18 dm. hoog, met de daarin gevonden brokken van eene bronzen HAARNAALD;

[24, 25, 26] nog een drietal URNEN met verbrande beenderen en

70 [27] overblijfsels van bronzen RINGEN enz.; de urnen van 10, 15.5 en 16 duim hoogte;

[28] twee KOMMETJES, 9 en 7 dm.;

[29] 4 POTJES van verschillende vormen, 6 5 tot 9.5 dm. hoog;

[30] een bekervormig VAATJE, 5.5 dm. hoog, en eenige brokstukken van potten.

[31] Al deze voorwerpen, met uitzondering welligt van de WIGGE, waren in 1837 op de oude begraafplaats te Deurne in Noordbrabant opgegraven;

75 [32] een paar trachietsteenen MORTIEREN met STAMPERS uit den omtrek van Deurne afkomstig en tot de reeds meermalen genoemde nalatenschap van wijlen den heer S. H. VAN DER NOORDAA behoorende;

[33] zij vormen nu met de stukken die, ter zelfder plaats gevonden, in 1840 en 1841 door wijlen den heer P. O. G. GUYOT aan het Museum geschonken werden, een aanzienlijk geheel.

80 [34] Een persoon met de naam van der Noordaa, wonende in Dinther, was rond 1820 schoolopzichter in een district van de provincie.

24 februari 2014 Antwoord van Heikki Pauts van het Rijksmuseum te Leiden

85 Ik stuur u hieronder een complete lijst van vondsten uit Deurne, die het RMO in de 19de eeuw heeft gekregen. Een aantal van deze objecten kunt u ook op onze website vinden - daar zijn alleen de objecten gepubliceerd die een foto hebben. De rest van de informatie is afkomstig uit onze Inventarisboeken. Tussen 1818 en 1891 gebruikte men in het RMO voor de inventarisnummers een enigszins verwarrende combinatie van de voorletters van namen van personen en vindplaatsen, dus bijvoorbeeld "vRD" bevat "van Riet Deurne". Vanaf 1891 stapte het RMO over naar een nieuw systeem van

inventarisnummers, bestaande uit provinciecode (k = Noord-Brabant), jaartal, / maand en volgnummer. Dus bijvoorbeeld k 1932/12.9 is in het museum binnengekomen in december 1932.

95

4 februari 1837 **Deurne 3 Februarij 1837.**

Aan de Redactie van den Noord-Brabander. Sedert acht dagen levert de gemeente van Deurne een bewijs op, dat ook dit gewest schatten in zich bevat, wat oudheid en geschiedenis betreft, gerust met de andere deelen onzes lands gelijk kan gesteld worden. De aandacht onzer Vaderl. geleerden wordt derhalve op het volgende gevestigd: 100
 waardoor zij mogelijk in de gelegenheid gesteld zullen worden, niet alleen om hunne collectien van antiquiteiten met belangrijke artikelen te vermeerderen, maar ook om de geschiedenis met gewigtige bijdragen, dienst te bewijzen.

Door het corps offic. van het Regt. Huss. N°. 6 begonnen en door particulieren, in 105
 hoop van schatten te vinden, voortgezet, is men hier bezig, met het opdolven eener kamp of leger, of wel begraafplaats; denkelijk afkomstig, van eene door de Romeinen, uit de Ardennen verdreven, en hier, achter de moerasgronden der Peel, verscholene 110
 volksstam. Verscheidene urnen of potten van verschillende grootte, allen met asch van verbrande ligchamen en kleine beentjes opgevuld, zijn reeds opgegraven; terwijl in sommige stukjes van metaal en gedeelten van wapenen gevonden zijn. Deze potten zijn door heuveltjes van differente hoogte bedekt, en die even als de potten, zekerlijk na het aanzien en rang, dat de aldaar begravenen bekleed heeft, in grootte en hoogte 115
 hebben toegenomen. De pot is bijna gelijk eene kloot, eenigzins naar het boven- en benedeneinde ovaal toeloopende, terwijl ze aan het boveneinde eene schuins opslaande rand heeft, die genoegzaam dezelfde omtrek als de pot zelve zal hebben, en het deksel dat in evenredigheid der pot zeer klein is, sluit goed en schijnt digt bestreken te 120
 zijn. De grootste potten zullen eene diameter van 3palmen hebben terwijl de kleinste naauwelijks 1 a 1½ zullen reiken en de heuveltjes ook wel een verschil van bijna ééne el zullen opleveren, daar men er vindt, die schier 2 en anderen die meer dan vijf 125
 voeten hoog zijn. De potten zijn van potaarde (welke ook hier gevonden wordt) gemaakt, en toonen aan dat zij de kunst van draaijen reeds tot eene aanmerkelijke hoogte gebragt hadden.

P.

[elders nog:] - De aandacht onzer vaderlandsche geleerden en oudheidkundigen wordt op 125
 deze ontdekking, die tot aanwinst voor hunne verzamelingen, of tot opheldring der geschiedenis, van nut kan zijn, ingeroepen.

4 februari 1837 [1] Verscheidene urnen of potten van verschillende grootte, allen met asch van verbrande ligchamen en kleine beentjes opgevuld

130 [2] terwijl in sommige stukjes van metaal en gedeelten van wapenen gevonden zijn

4 mei 1837 **NEDERLANDEN. - In het laatst uitgekomen nommer**

van het *Nederlandsch Magazijn* treft men een artikel aan over de onlangs opgedolven 135
 urnen in Noord-Braband. Hetzelve houdt hoofdzakelijk in dat men onlangs in onderscheidene onzer dagbladen, berigten vond wegens het opdolven van oudheden in de gemeente Deurne, provincie Noord-Braband, en thans bij de Redactie van boven gemeld 140
 magazijn eenige bijzonderheden nopens die opdelving zijn ingekomen, voornamelijk hierop nederkomende: Een Ritmeester bij het regiment huzaren n°. 6, bij eene vroegere gelegenheid, ontwaar geworden zijnde, dat eenige heuveltjes op de Kempensche heide, bij opdelving, bleken grafheuveltjes te zijn, en urnen of aschkruiken te bevatten, kwam op het denkbeeld, dat eenige dergelijke heuveltjes, welke op de heide nabij 145
 Deurne, zijn tegenwoordig kantonnement, aanwezig waren, tot dergelijke einden mogten gediend hebben en oudheden bevatteden. Met toestemming des burgemeesters aldaar, hebbende doen graven, vond men vijf urnen of asch-kruiken, welke bij opvolgende 150
 delvingen vermeerderden, en thans reeds het getal van vijftig te boven gaan. Jammer is het, dat de landlieden, hiervan gehoord hebbende, ook van hunne zijde aan het graven gingen, in de hoop om schatten te vinden; de door hen opgedolvene urnen in stukken sloegen of beschadigden; groot was de teleurstelling dezer lieden, toen zij in dezelve niets dan asch en eenige half vergane kennelijke menschen-beenderen, als: 155
 schedels, ribben, dijbeenderen enz. vonden. Niet één penning of muntstuk is opgedolven; alleen een stukje metaal, hetwelk men meent voor een mondstuk van een blaasinstrument te moeten houden. De gevonden urnen zijn van verschillende grootte, doch alle van nagenoeg ééne gedaante, sommige van deksels voorzien. Het heide-veld, waarin de urnen gevonden zijn, is omtrent vier bunders groot, de heuveltjes zijn vrij regelmatig, doch het geheel terrein schijnt tot begraafplaats gediend te hebben, dewijl men ook urnen buiten de heuveltjes en op eenigen afstand van dezelve heeft gevonden. De urnen zijn meestal met eene laag houtskool bedekt; immers zoodra men

160 deze vindt, is men zeker nabij eene urn te zijn. Sommige zitten zoo hoog, dat men
boven in de asch de vezelworteltjes der gewone heide vindt; andere zijn dieper
gevonden, doch op ongelijke diepte. De zelfstandigheid, waaruit deze potten of urnen
zijn zamengesteld, is glad, gedegen, en van eene donker bruine kleur; geen
165 verglaassel is op dezelve zichtbaar, noch eenig in- of opschrift. Indien dezelve te
Deurne vervaardigd zijn, alwaar thans nog twee pottebakkerijen gevonden worden, dan
moet men bekennen, dat deze kunst aldaar in 10 of 15 eeuwen geene vorderingen gemaakt
170 heeft; want deze urnen zijn zuiverder en gladder bewerkt en met meer zorg behandeld
dan thans geschiedt. De opgravingen worden op sommige plekken nog voortgezet, doch
men vindt in de urnen, zoo als gezegd is, niets dan asch en de bovengemelde
mensenbeenderen.

170 24 februari 2014 Antwoord van Heikki Pauts van het Rijksmuseum te Leiden
- mei 1837, inventarisnummers NBD 1-3 "Opgegraven te Deurne en door het Ministerie
van Binnenlandse Zaken aan het Museum ten geschenke gegeven";
[http://www.rmo.nl/collectie/zoeken?
175 q=NBD*&Afdeling=&Objectnaam=&Materiaal=&Periode=&Vindplaats=](http://www.rmo.nl/collectie/zoeken?q=NBD*&Afdeling=&Objectnaam=&Materiaal=&Periode=&Vindplaats=)

175 4 mei 1837 [3] Kempensche heide
[4] eerst 5, daarna 50 urnen gevonden
[5] Niet één penning of muntstuk is opgedolven; alleen een stukje metaal, hetwelk men
meent voor een mondstuk van een blaasinstrument te moeten houden.
180 [6] De opgravingen worden op sommige plekken nog voortgezet, doch men vindt in de
urnen, zoo als gezegd is, niets dan asch en de bovengemelde menschenbeenderen.

3 juni 1837 **HAARLEM, 30 Februarij**
Uit de gemeente Deurne (Noord-Brabant) wordt een berigt medegedeeld wegens het
185 ontdekken, in de nabijheid dier plaats, van een kampleger of wel begraafplaats; zoo
men denkt afkomstig van een ouden volksstam, die door de Romeinen uit de Ardennes
verdreven, willigt daar ter plaatse, achter de moerasgronden der Peel, eene veilige
wijkplaats zochten. De eerste ontdekking dier leger- of begraafplaats werd gedaan
190 door officieren van het in den omtrek gekantonneede regiment huzaren no. 6, en sedert
worden de opdelvingen door particulieren, in hoop van schatten te vinden, voortgezet.
Onder hetgeen tot dus ver gevonden is noemt men verscheidene urnen of potten van
verschillende grootte, allen met asch van verbrande lichamen en kleine beentjes
opgevuld; in sommige dier potten zijn, naar men meld, stukjes metaal en gedeelten van
195 wapenen gevonden. De genoemde potten zijn bedekt door heuveltjes van verschillende
hoogte, die, even als de potten waarschijnlijk naar het aanzien en den rang, welke de
daar begravenen bekleed heeft, in grootte en hoogte hebben toegenomen. De potten zijn
van pot-aarde en goed gedraaid; de grootste hebben eene middellijn van 3, de kleinste
van ruim 1 palm; sommige heuveltjes zijn bijna 2, andere meer dan 5 voeten hoog.

200 3 juni 1837 [7] urnen of potten van verschillende grootte, allen met asch van
verbrande lichamen en kleine beentjes opgevuld;

205 24 februari 2014 Antwoord van Heikki Pauts van het Rijksmuseum te Leiden
- augustus 1837, inventarisnummers vRD 1-9b "Gevonden bij Deurne en aan het RMO ten
geschenke gegeven door dhr. van Riet, burgemeester van Deurne en Liessel in Augustus
1837";
[http://www.rmo.nl/collectie/zoeken?
q=vRD*&Afdeling=&Objectnaam=&Materiaal=&Periode=&Vindplaats=](http://www.rmo.nl/collectie/zoeken?q=vRD*&Afdeling=&Objectnaam=&Materiaal=&Periode=&Vindplaats=)

210 26 mei 1838 (§§) **De Romeinsche graven, ook de eenvoudigste,**
b. v. die geene steenen kisten bevatteden, leverden niet alleen aardewerk op, hetwelk
door bewerking, vorm, kleur of versiering zich terstond als Romeinsche kenmerkte,
maar ook daarenboven voorwerpen of fragmenten van metaal, glas of andere
zamengestelde stof. Integendeel werden daarin nimmer voorwerpen van vuursteen
215 gevonden. Het onderscheiden karakter der Romeinsche en Germaansche heuvelgraven is
door mij aangestipt o. a. in een berigt over de Oudheidk. ontdekking te Deurne, in
den Konst- en Letterbode van het jaar 1838, d. d. 26 Mei.

220 23 april 1839 [8] werden ons een aantal urnen toegezonden, die kort te voren te
Deurne, in Noord-Brabant, ontdekt waren geworden; en werd het aantal nog vermeerderd
door de opbrengst eener opzettelijke daartoe verordende opdelving, door den
burgemeester dier plaats, de heer van Riet, aan het Museum ten geschenke gegeven.
[wellicht [NBD 2](#), [vRD 4a](#), [vRD 2](#), [vRD 3](#), [ND 3](#), [GtD 15a](#), [k 1942/6.1](#), [k 1925/1.1](#), [NBD 1](#),

Naspeuringen van Paul Theelen: Germaanse begraafplaats in Deurne

225 k 1942/6.2, vRD 7, k 1925/1.2, ND 2, k 1942/6.3, ND 13, vRD 4b, vRD 5a, ND 4, GtD
13a, ND 8, k 1932/12.9, ND 10, ND 5, vRD 8, vRD 5b, ND 11, k 1942/6.4, GtD 14b]
[10] De urnen blijken niet uit de Romeinse tijd te dateren, maar van vele honderden
jaren daarvoor.
18 maart 1840 [11] Van den heer S. H. van der Noordaa, te Dordrecht, twee tufsteenen
vijzels met stampers, in den omtrek van *Deurne* in Noord-Brabant opgedolven;
230 [12] Deze objecten zijn NIET gevonden in de gegevens van de ruim 40.000 objecten
online.

1 januari 1840 Indien ook gij, Mijne Heeren, die onder uwe uitspanningen het edele
235 jagtvermaak niet vergeet, genegen zijt, of U opgewekt gevoeld, om ook dergelijke
overblijfselen van den grijzen voortijd aan het licht te brengen, zoo is daartoe
niets anders noodig, als te letten, of uw oog op de vlakke heide geene heuveltjes
vindt, die ongeveer één half el hoog, en twee tot twee en een half of drie voet in
doorsnede zijn. Wanneer gij op dergelijke heuveltjes stoot, is het bijna zeker, dat
240 er urnen verscholen zijn. De begraafplaats te Deurne en die te Baarle-Nassau althans
zijn door jagers op de jagt ontdekt, die tevens verzekeren, dat zij vroeger meer
dergelijke tumuli, doch zonder er acht op te slaan, in Noord-Brabands heide ontmoet
hebben.

14 maart 1840 **MUSEUM VAN OUDHEDEN TE LEIJDEN.**
245 [...] Van den heer S. H. van der Noordaa, te Dordrecht, twee tufsteenen vijzels met
stampers, in den omtrek van *Deurne* in Noord-Brabant opgedolven; zijnde deze de eenige
voorwerpen van die soort welke het Museum bezit, en die, voor zoo verre ons bekend
is, elders nog niet zijn voorgekomen. De nabijheid van de uitgebreide begraafakkers
aldaar, in de heide voor een paar jaren ontdekt, geven veel waarschijnlijkheid aan
250 het vermoeden dat èn die vijzels, èn de urnen die in zoo grooten getale in dien
omtrek voorkomen, tot denzelfden volksstam behooren, en leveren alsdan eene
allerbelangrijkste bijdrage tot de kennis van het huiselijk leven der oude
Germaansche volken, van wier huisraad, behalve in het noordelijk Europa, betrekkelijk
zoo weinig meer is overgebleven. [...]

255 12 mei 1840 **[brief aan de burgemeester van Deurne]**
Burgemeester van Deurne Liessel Helmond, den 12 Mei 1840
De Heer Gouverneur dezer provincie (waarschijnlijk door het bestuur van het
genootschap ter bevordering van wetenschappen en kunsten in Noord Brabant daartoe
260 aangezocht) heeft mij een groot aantal vraagpunten ter beantwoording opgegeven
betrekkelijk oudheden in mijn District.
deze vragen, voor zoover zij de gemeente Deurne Liessel betreffen zijn de navolgende:
volgens een medegedeeld bericht zoude een landbouwer van de Mortel genaamd, een
romeinsch zwaard en een goude schild bezitten, welke in den peel zoude zijn
265 uitgegraven.
1°. Is dit werkelijk zoo? en in dat geval, wanneer en waar ter plaatse heeft men dat
zwaard en schild gevonden?
2°. Zoude er gelegenheid zijn om hetzelfde voor de verzameling van oud en
zeldzaamheden van het provinciaal genootschap van kunsten en wetenschappen
270 aantekopen?
3°. Zoo ja, tot welken prijs?
4°. Wanneer de eigenaar tot verkoop niet mogt kunnen besluiten, zoude hij dan die
voorwerpen tegen bewijs ter beoordeeling en afteekening willen overmaken?
5°. Is er gelegenheid om nog eenige der aldaar onlangs gevonden lijkurnen of andere
275 aldaar opgegraven merkwaardigheden te koopen?
6°. Hoe is de benaming der plaats waar die urnen opgegraven zijn?
Een eenigzins spoedig antwoord op deze vragen zal mij aangenaam zijn
D Distr.

280 29 juni 1840 **Provinciaal Bestuur RANB 17 inv. nr. 12419**
n° 1
Missive van 17 april 11 n° 8. / Antwoord op de missive van
afdeeling kunsten en wetenschappen / 17 april 11 no 8.

285 Helmond den 29 Juny 1840.

[Aan den gouverneur]

Bij de aangehaalde missive/missieve heeft UWEG mij eenige vraagpunten betrekkelijk
oude monumenten die zich in sommige gemeentens van mijn district/District zouden

290 bevinden, ter beantwoording opgegeven. Eenige dezer vraagpunten zoude ik dadelijk hebben kunnen beantwoorden, [doch] tot het bekomen van inlichtingen heb ik de gelegenheid mijner rondreis waar genomen, als wanneer de leden van den raad vergaderd zijnde, ik vermeende beter te kunnen geïnformeerd worden. Ik zal de volg orde in acht nemen, zoo als zij in uwe missieve voorkomt.
295 [...]

Gemeente Deurne Liessel.

Naar het bericht Ik heb het bericht dat een landbouwer te Deurne Liessel in het bezit zoude zijn van een ~~oud~~ romeinsch zwaard en een goud schild welk in den peul zoude zijn uitgegraven, zeer betwijfeld, wijl ik er nooit iets van vernomen had. ook is mij bij onderzoek ~~verzekerd~~ gebleken dat er niemand iets van weet. waarschijnlijk heeft men dit verward met ?? het geen in de naburige gemeente Meyel heeft plaats gehad. ~~In het jaar 1807~~ men heeft ~~men~~ aldaar een goud schild gevonden. voor eenige jaren te Meyel zijnde heb ik mij naar het huis van den toenmaligen burgemeester Goossens begeven om deze merkwaardigheid te zien. hij vertoonde mij een schild welk in den 305 peul in het jaar 1807 omtrent vijf voeten onder ~~het onder~~ de oppervlakte van den grond ~~in den peul~~ bij gelegenheid eener turfgraving gevonden was, hetzelfde was van goud of althans zwaar verguld ~~gedreven werk~~, op hetzelfde waren hyroglyphen en andere figuren van leeuwen, tijgers &c gedreven, en had de vorm van een halve maan, veel gelekende naar een ringkraag zoo als de kapiteins der infanterie ~~voor?~~ nog niet zeer 310 lang geleden op de borst droegen. de Heer van Keverberg, destijds sousprefet te Cleef, had dit stuk mede naar Parijs genomen en na zijne terugkomst, volgens zeggen van den Burgemeester veel geld voor geboden, doch men was het over den prijs niet eens kunnen worden. -
Er zijn te Deurne geene lijkurnen meer verkrijgbaar. de Heer burgemeester zoude ~~door~~ 315 trachten ~~er~~ door graving er nog te krijgen, welke hij alsdan, indien dit gelukken mogt gaarne zoude afstaan. -

De Districts Commissaris / DD.
Wesselman.

320 24 februari 2014 Antwoord van Heikki Pauts van het Rijksmuseum te Leiden
- september 1840, inventarisnummers GtD 1-12b "Gevonden te Deurne en geschonken door dhr. P.C.G. Guyot te Nijmegen";

325 1 oktober 1840 [...] Alzoo bezit het Noord-Brabandsch genootschap reeds urnen van drie Heidensche begraafplaatsen, als: van Deurne in 1837, van Genderen in 1839 en van Gemonde in 1849 gevonden. [...]

21 oktober 1840 **De Germaansche en Noordsche monumenten van het museum te Leyden**
N. A. beteekent: Nordische Altherthumskunde
330 G. A. ----- Germaniche Altherthumskunde
Een * ----- dat het voorwerp zeldzaam is.

Deurne, B. 21^b. bl. 15; B. 21^c. bl. 16; B. 36. bl. 18—19; B. 38. 19; B. 53^a. 22—23; B. 53^b. bl. 23; B. 53^c. bl. 23; B. 56^a—56^c. bl. 23—24; B. 58^{*a}. bl. 25; C. 66^a. bl. 26; C. 74, 74^a. bl. 28; C. 81, 82. bl. 30; C. 91, 93. bl. 32; C. 98. bl. 33—34; C. 99, 101. bl. 34; C. 109. bl. 36; C. 119. bl. 38; C. 164. bl. 47; C. 195^A, 195^B, 196^A, 196^B. bl. 53; C. 209, 209^a. bl. 56.

21a. Beiteltje van koper, met kopergroen bezet; vorm als Fig. 14, doch zonder

335 versiering aan den steel; afkomst, *Deurne*, uit een' Germaanschen grafheuvel; geschenk van den Heer *P. Guyot*.

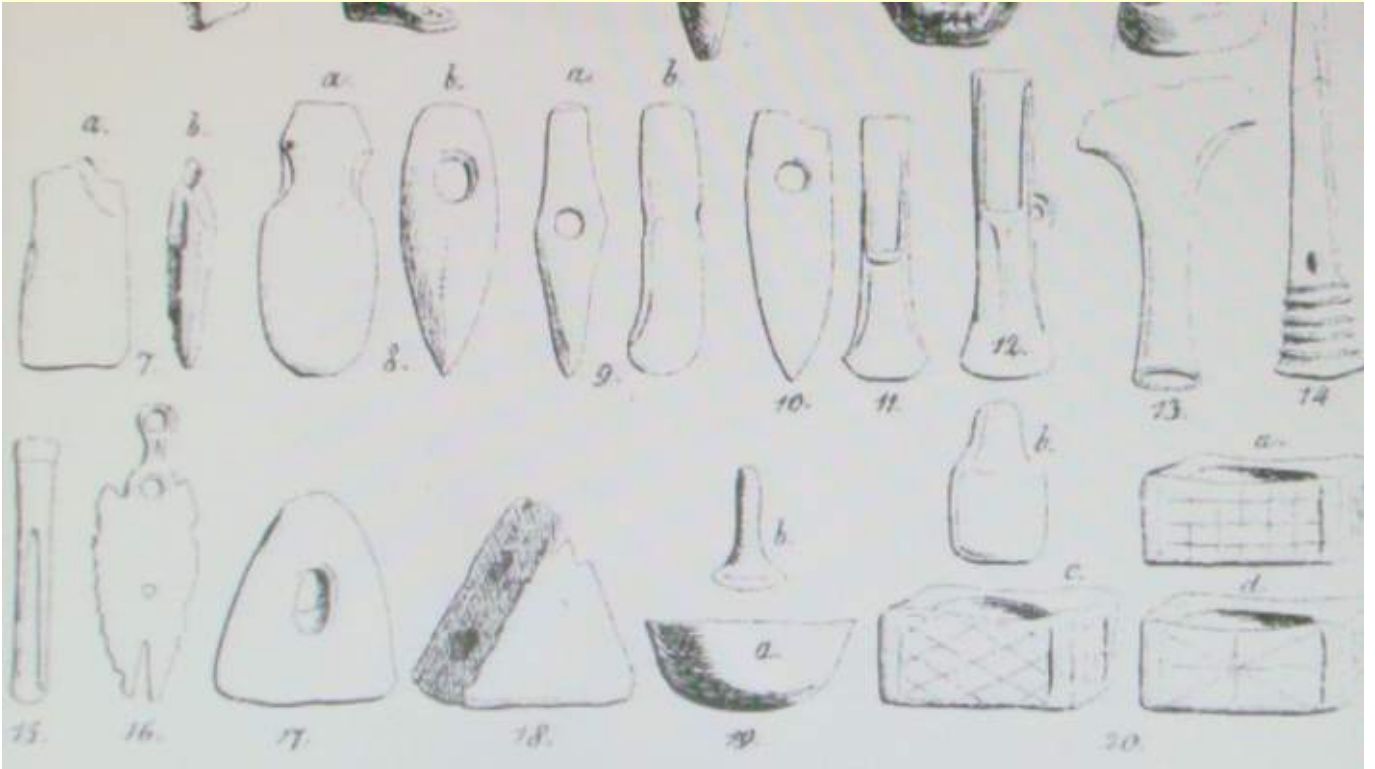
Lang 0,087 El.

340 21b. Beitelkje van koper, met kopergroen bezet; vorm als Fig. 15; afkomst, *Deurne*, uit een' Germaanschen grafheuvel; geschenk van den Heer *P. Guyot*.

Lang 0,062 El.

345 B.21c. Beitelkje van koper, met kopergroen bezet; vorm als Fig. 13, doch de waaijer zeer beschadigd; afkomst, *Deurne*; geschenk van den Heer *P. Guyot*.

Lang 0,067 El (1).

350 36. Lans-spits van koper, met kopergroen bezet, bewerking en vorm als in G. A. Taf. XVII. Fig. 2, en aan het benedeneinde van twee gaatjes voorzien om aan eene schaft bevestigd te worden; afkomst, *Deurne*; geschenk van den Heer *van Riet*.

Lang 0,115 El.

355 38. Lans-spits van ijzer; bewerking en vorm als in N. A. Taf. XVII. Fig. 1, van twee gaatjes voorzien als n. 36; afkomst, *Deurne*, uit een' Germaanschen grafheuvel; geschenk van den Heer *van Riet*.

Lang 0,23 El.

360 53a. Twee fragmenten van een' mantelhaak naar het schijnt, van koper en met kopergroen bezet; afkomst *Deurne*, uit een' Germaanschen grafheuvel; geschenk van den Heer *P. Guyot*.

365 B.53b. Schijf van spiraalsgewijs gewonden koperdraad, met kopergroen bezet (fragment van een' mantelhaak); vorm als in G. A. Taf. 5 Fig. 1; afkomst, *Deurne*, uit een' Germaanschen grafheuvel; geschenk van den Heer *P. Guyot*.

53c. Twee fragmenten eener koperen haarnaald, met kopergroen bezet; vorm nagenoeg als in G. A. Taf. 2 Fig. 4; afkomst, *Deurne*, uit een' Germaanschen grafheuvel; geschenk van den Heer *P. Guyot*.

370 56a. Fragment van een' spiraalsgewijs gewonden ring naar het schijnt, van koper en met kopergroen bezet; afkomst, *Deurne*, uit een' Germaanschen grafheuvel; geschenk van den Heer *P. Guyot*.

Middelbare dikte 0,006 El.

375

B.56b. Fragment van een' ronden armring (?) van koper, met kopergroen bezet; afkomst, *Deurne*, uit een' Germaanschen grafheuvel; geschenk van den Heer *P. Guyot*.
Dik 0,036 El.

380

56c. Fragment van een' ronden armring (?) van koper, met kopergroen bezet; afkomst, *Deurne*, uit een' Germaanschen grafheuvel; geschenk van den Heer *P. Guyot*.
Dik 0,006 El.

385

B.58A* Plat ringetje van graauwachtig roode aarde en fijne bewerking; hetzelfde heeft waarschijnlijk als hals- of oorring aan een' anderen ring gehangen; afkomst, *Deurne*, uit een' Germaanschen grafheuvel; geschenk van den Heer *P. Guyot*.
Middellijn 0,013 El; dikte 0,005 El.

390

66a. Pot van donkerbruine aarde, vorm als Fig. 28, doch gebarsten; inhoud, verbrande beenderen; afkomst *Deurne*, uit een' Germaanschen grafheuvel; geschenk van den Heer *van Riet*.
Hoog 0,16 El.

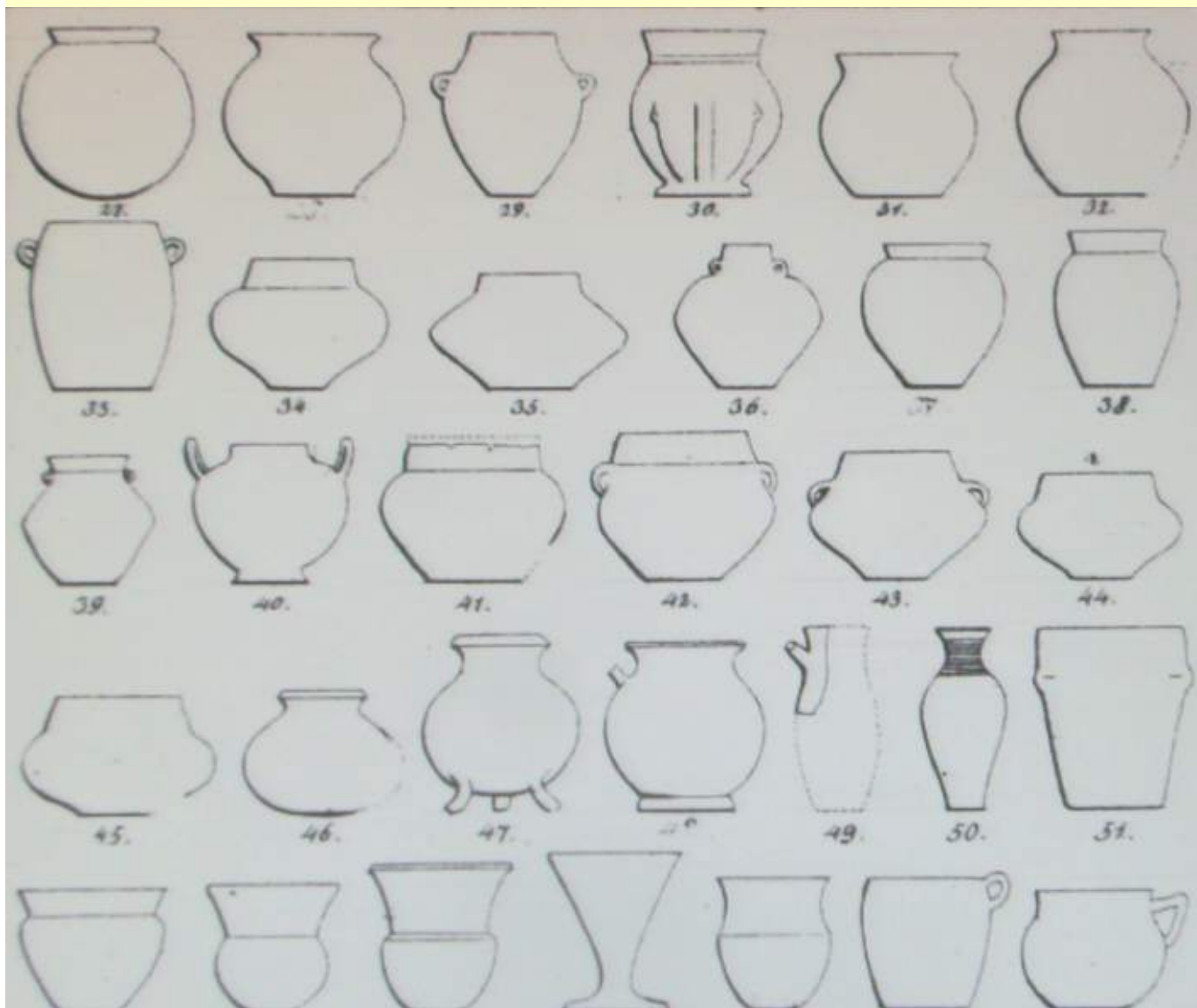
395

C.74. Potje van bruine aarde, vorm als Fig. 29, doch zonder ooren; inhoud, aschachtige aarde; afkomst, *Deurne*, uit een' Germaanschen grafheuvel; geschenk van den Heer *van Riet*.
Dit potje werd gevonden in den pot n. 81.
Hoog 0,095 El.

400

74a. Pot van donkerbruin aarde; vorm, nagenoeg als Fig. 32, doch aan den rand beschadigd; inhoud, verbrande beenderen; afkomst *Deurne*, uit een' Germaanschen grafheuvel; geschenk van den Heer *van Riet*.
In denzelven bevond zich het potje n. 164.
Hoog 0,25 El.

405

410 81. Potje van donkerbruine aarde, tamelijk fijne bewerking en vermoedelijke vorm als Fig. 32, doch de rand is afgebroken; inhoud, verbrande beenderen; afkomst, *Deurne*, uit een' Germaanschen grafheuvel; geschenk van den Heer van Riet.
In denzelven bevond zich het potje n. 74.
Hoog 0,195 El.

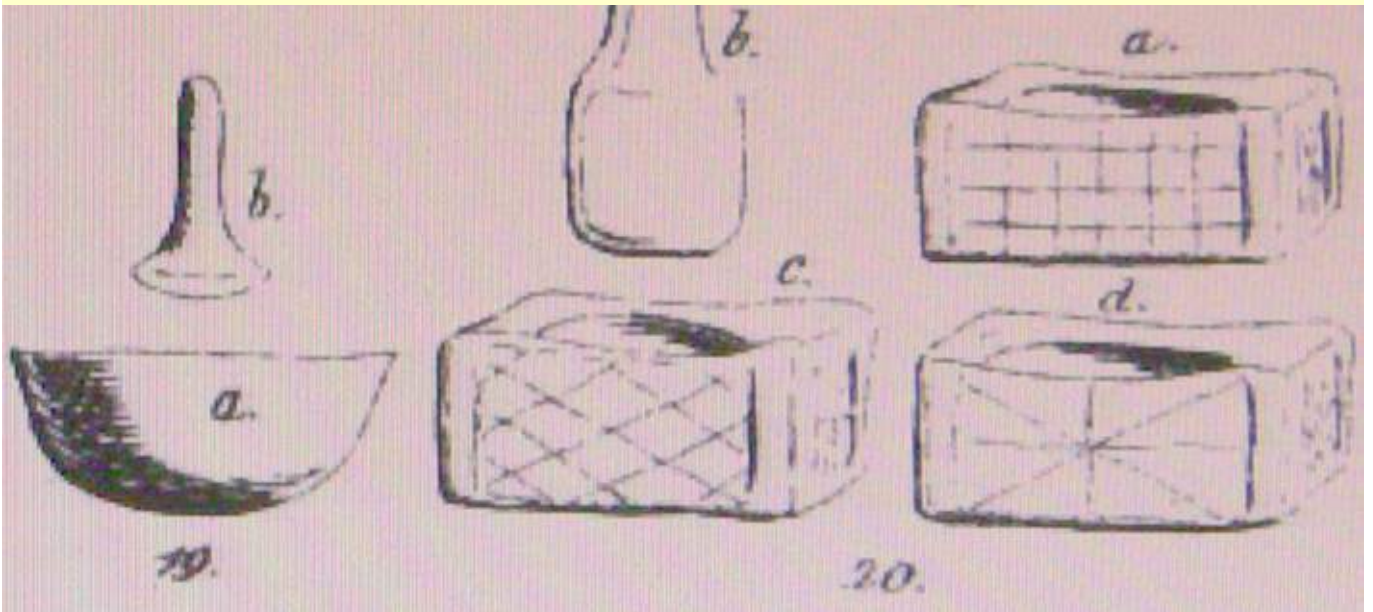
415 82. Pot van donkerbruine aarde; vorm als Fig. 32; inhoud, verbrande beenderen en asch; afkomst, *Deurne*, uit een' Germaanschen grafheuvel; geschenk van den Heer van Riet.
Hoog 0,24 El.

420 91. Pot van bruine aarde; vorm nagenoeg als Fig. 28, doch van boven geschonden; afkomst, *Deurne*, uit een Germaanschen grafheuvel; geschenk van den Heer van Riet.
Hoog 0,16 El.

425 93. Pot van lichtbruine aarde; vorm nagenoeg als Fig. 37, doch van een oortje voorzien; inhoud, verbrande beenderen en asch, boven welke eenige fragmenten ruw aardewerk lagen, die oorspronkelijk tot een' schotel van 18 duim middellijn kunnen behoord hebben; afkomst, *Deurne*; uit een Germaanschen grafheuvel.
Hoog 0,21 El.

430 98. Pot van donkerbruine aarde; vorm nagenoeg als Fig. 41, doch aan ééne zijde zeer geschonden; inhoud, verbrande beenderen; afkomst, *Deurne*, uit een' Germaanschen grafheuvel; geschenk van den Hr. van Riet.
Hoog 0,245 El.

- 435 C. 99. Pot van donkerbruine aarde; vorm nagenoeg als Fig. 41; inhoud, verbrande beenderen; afkomst, *Deurne*, uit een' Germaanschen grafheuvel.
Hoog 0,205 El.
- 440 101. Pot van bruine aarde; vorm nagenoeg als Fig. 34; inhoud, verbrande beenderen; afkomst, *Deurne*, uit een' Germaanschen grafheuvel; geschenk van den Heer van Riet.
Hoog 0,15 El.
- 445 C. 109. Pot van donkerbruine aarde; vermoedelijke vorm als Fig. 34, doch boven ter helft geschonden; inhoud, verbrande beenderen; afkomst, *Deurne*, uit een' Germaanschen grafheuvel; geschenk van den Heer van Riet.
Hoog 0,27 El.
- 450 119. Pot van bruine aarde; vermoedelijke vorm nagenoeg als Fig. 42, doch rand en ooren zijn weggebroken; versiering, 5 row ingekrabde lijnen boven den buik; inhoud, verbrande beenderen; afkomst, *Deurne*, uit een' Germaanschen grafheuvel, geschenk van den Heer van Riet.
Hoog 0,16 El.
- 455 C. 164. Potje van graauwe aarde, tamelijk fijne stof en ruwe bewerking; vorm nagenoeg als Fig. 67, doch aan ééne zijde geschonden; afkomst, *Deurne*, uit een' Germaanschen grafheuvel, gevonden in den pot n. 74*; geschenk van den Heer van Riet.
Hoog 0,04 El.

- 460 195A en 195 B. Mortier en stamper van tufsteen; vorm als Fig. 20a en 20b; afkomst, *Deurne*; geschenk van den Heer S. H. van der Noordaa.
De mortier is hoog 0,075 El; breed 0,11 El.
De stamper is lang 0,1555 El.
- 465 196A en 196B. Mortier en stamper van tufsteen; vorm als Fig. 20 a en b; versiering der zijden als a, c en d; afkomst *Deurne*; geschenk van den Heer S. H. van der Noordaa.
De mortier is hoog 0,07 El, breed 0,13 El.
De stamper is lang 0,10 El.
- 470 209*. Bladvormig werktuig van gegoten koper en met kopergroen bezet, voorzien van eene gesplitste punt en drie kunstige gaatjes, en aan de zijden scherp, zie Gig. 16; misschien eene vorm tot bewerken van potten; afkomst, *Deurne*, uit een' Germaanschen grafheuvel; geschenk van de Heer P. Guyot.
- 475 Oorspronkelijke middellijn van het geheel 0,045 El.
- 209a. Twee fragmenten koper, met kopergroen bezet, doch door verbranding misvormd; dezelve schijnen het mondstuk eener trompet te hebben uitgemaakt; afkomst *Deurne*, uit

480 een' Germaanschen grafheuvel; geschenk van den Heer P. Guyot.
Oorspronkelijke middellijn van het geheel 0,045 El.

24 februari 2014 Antwoord van Heikki Pauts van het Rijksmuseum te Leiden

2014: Over die mortieren en stampers hadden we vorige zomer al contact.

485 Zoals ik toen al schreef zijn de betreffende objecten al in de 19de eeuw overgedragen
naar Amsterdam (VdN a-f aan het Museum van het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap
in 1860, VdN g-k aan de toenmalige Rijksadviseur voor de Monumenten van Vaderlandsche
Geschiedenis en Kunst in 1875). Ik weet niet zeker, maar ik denk dat die collecties
later in het Rijksmuseum Amsterdam terecht zijn gekomen.

490 Hieronder nog samenvattend de informatie over de betreffende mortieren en stampers
uit onze Inventarisboeken:

- februari 1839, inventarisnummers VdN a-b "Gevonden in Noord-Brabant, aan het museum
van oudheden geschonken door den Hr. S.H. van der Noordaa te Dordrecht.

a) Vijzel met stamper, uit graauwen tufsteen;

495 waarschijnlijk tot het fijnwrijven van koren; (welligt ook om de geringere grootte
ter bereiding van mostaard). De vijzel is van buiten vierkant doch aan de hoeken
eenigszins bijgerond; van binnen bolvormig uitgehoud.

b) Stamper is van boven vierkant, doch loopt onder conisch kegelvormig toe,

eenigszins gelijkende naar eenen omgekeerden cippus met voetstuk.

500 Over deze beide voorwerpen geeft de Heer v.d. Noordaa in Zijnen brief dd. Dordrecht
17 Dec. 1838 aan Dr. L.J.F. Janssen het volgende berigt:

"Doch ook werd aan mij toegezonden een vijzeltje en een stamper van bazalt, omtrent
van vorm als die ik bezit, met dit onderscheid alléén dat de eerste bij mij bekomen
vijzel en stamper bij elkaar schijnen te behooren, terwijl de stamper U gezonden voor
den daarbij toegeschikten vijzel wat te groot is. Beide vijzels, beide de stampers
505 zijn van bazalt, van die soort zoo als ze aan den Rijn voorkomt. Men heeft aan die
voorwerpen met de minste moeite dien vorm gegeven welke de natuurlijke draad van den
steen aanwees. Deze oudheden zijn niet gevonden aan de bewuste begraafplaats te
Deurne; maar nu eenige jaren geleden aldaar in het land en in eenen tuin, de laatst
toegezonden vijzel en stamper zijn zelfs afkomstig van verschillende plaatsen onder
510 Deurne en van verschillende personen. Er zijn in dien omtrek meer soortgelijke ruwe
huismeubels geweest, groter en kleiner, vroeger en later gevonden, doch die weder
zijn verstrooid geraakt. Een mijner broeder vroeger bij de Lanciers, thans door
zwakke gezondheid buiten eenige betrekking en wondende te Deurne heeft de bedoelde
vijzels voor mij opgespoord. Hij doorkruiste de Majorij in alle rigtingen, hij is
515 daar overal bekend, ook ik zelve zoude 's nachts er aan vele plaatsen den weg vinden,
en nogthans is het om niet mogen gelukken na alle nasporingen soortgelijke vijzels
ergens elders in Noord-Brabant, dan juist in den omtrek van Deurne te ontdekken
alwaar die dan ook wel stellig zeker alléén zijn gevonden en bekend zijn geraakt,
want zoo als ik zeide men heeft er daar meer gehad. Over dit verschijnsel nadenkende,
520 is het mij voorgekomen dat deze gereedschappen zouden kunnen afkomstig zijn van
denzelfden volkstam die er zijne overledenen aan de ontdekte begraafplaats heeft
nagelaten".

- november 1839, inventarisnummers VdN c-d "Gevonden in den omtrek van Deurne en aan
het Museum geschonken door S.H. van der Noordaa, Substit. Griffier te Dordrecht.

525 **c) Een vijzel van tufsteen, vierkant van gedaante en van buiten**

van eenige versiering voorzien, als aan elk der hoeken een colommetje, terwijl de
vier velden tusschen deze colommetjes in ruiten en driehoeken zijn afgedeeld. Van die
vier velden zijn er twee (welke tegen elkaar over staan) dus behouwen: [tekening] het
derde heeft regtstaande, en het vierde verschoven ruitjes, als: [tekening] inwendig
530 is dezelve rond uitgehoud.

d) Stamper van dezelfde steensoort, aan het bovineinde vierkant en beneden

rond. Dezelve is te klein dan dat hij oorspronkelijk tot bovengenoemden vijzel zoude
hebben behoord.

Het is opmerkelijk dat deze en soortgelijke vijzels in zoo groot getal in de omstreek
535 van Deurne Lijsel en Asten, gelijk de Hr. vdNoordaa mij (Dr. Janssen) mondeling
verzekerde, gevonden zijn en wel binnen den omtrek van een uur, terwijl men ze elders
in Noord-Brabant, volgens 's mans verzekering, nog niet heeft aangetroffen".

- october 1842, inventarisnummers VdN e-f "Gevonden in den omtrek van Deurne en aan
het Museum geschonken door S.H. van der Noordaa te Dordrecht.

540 **e) Een mortier van tufsteen, langwerpig-vierkant van gedaante**

en tamelijk ruw bewerkt.

f) Twee stukken ijzererts naar het schijnt, gevonden in eene urn.

- juni 1863, inventarisnummers VdN g-k "Gevonden in den omtrek van Deurne, afkomstig
uit de verzameling van wijlen den Heer S.H. van der Noordaa, en van diens zoon, Mr.

- 545 v.d. Noordaa te Dortrecht, voor het Museum van Oudheden overgenomen.
g) Mortier van trachijsteen, van binnen rond, van buiten achtzijdig,
 en versierd met gothische nissen, in reliëf; in twee der nissen is het jaartal 1393
 ingebeiteld, en in twee andere zijn de letters A en H, denkkelijk door eene latere
 hand, ingekrabd. De vorm is p.m. [tekening]
- 550 **h) Stamper van trachijsteen, behoorende bij de mortier VdN g,**
 vorm p.m. [tekening]
- i) Mortier als VdN g, doch vierkant van vorm, met vier pilasters**
 aan de buitenzijde, als VdN h.
- k) Stamper, als VdN h, en behoorende bij de mortier VdN i.**

555 31 december 1865 Als aanvulling vinden we nog enkele elders niet genoemde details in
 het boek Noord-Brabants Oudheden (facsimile van 2012):
 Met een dertigtal liefhebbers zijner compagnie toog hij naar de heide te *Deurne* en
 had weldra de overtuiging, dat die verhevenheden lijkheuvelen waren. Deze zijn
 560 ongelijk van hoogte, daar eenige slechts 60 duim, en andere 7,60 el hoog waren op
 eenen grooteren of kleineren omtrek naar gelang der hoogte. Er zullen een honderdtal
 urnen gevonden zijn, van de groote eens theekops tot 100 pd. zwaar. [...]
 In het voorjaar van 1840 ben ik met wijlen Dr. Niermeijer, later professor te *Leiden*,
 deze heide wezen bezoeken en vond de heuvels nog zóó als toen men ophield met dit
 565 schatgraven! [...]
 In het Rijks-Museum te *Leiden* worden dertien urnen en bijpotjes, bij Jhr. Mr. H. de
 Grez te *'s Hertogenbosch*, vier urnen en bijpotjes (1) en in het kabinet van het
 Noord-Brabantsch Genootschap twee urnen en een bijpotje bewaard.

570 (1) Onder het afdrucken van dit bericht verplichtte mij de heer de Grez met die goed bewaarde
 urnen aan ons kabinet ten geschenke aan te bieden.

1 januari 1841 **VERHANDELING over de in Noord-Braband ontdekte Germaansche**
Begraafplaatsen.
 575 [262] "De Grafheuvel en de daarin gevondene merkwaardigheden mogen in den eersten opslag, het
 voorkomen van weinige beteekenis hebben, dit vooroordeel zal weldra afgelegd worden, wanneer
 men tot zijne verbazing ontdekt, dat zulk een op zich weinig beduidend toeval zoo veel stof
 aanbiedt, om de Schriften der ouden te verstaan, en over de oudste geschiedenis en
 volksgebruiken zulk een licht verspreidt."
 580 Westendorp.

Noord-Braband is rijk in overblijfsels van den voortijd, en bezit vooral nog zeer
 veel in hare volksbegrippen, volksgebruiken en volksverleveringen, dat voor den
 oudheidkundige onschatbaar is, en hem tot eene meer grondige kennis kan doen komen
 585 van het volk, 't welk de oorlogende Romeinen het eerst leerden kennen en in ruwe
 trekken afmaalden.

In de voorgaande afleveringen van het *Mengelwerk* hebben wij reeds eenige berigten
 deswege medegedeeld, en de bijval, welke dezelve bij vele lezers gevonden [263]
 hebben, moedigt mij aan, om onze overige navorschingen

- 590 1°. omtrent de goden en dezelve tempels,
 2°. " de gewijde bosschen,
 3°. " de heilige boomen,
 4°. " de heilige bronnen,
 5°. " de heidensehe begraafplaatsen

595 van tijd tot tijd mede te deelen.
 Wij kiezen thans de heidensche begraafplaatsen ter beschouwing, die ontdekt zijn:

- 1°. te Orten bij 's Hertogenbosch,
 2°. " Alphen in de baronie van Breda,
 3°. " Mun onder Oss,
 600 4°. " Deurne bij Helmond,
 5°. " Gemonde bij St. Michiels-Gestel,
 6°. " Genderen (land van Heusden),
 7°. " Engelen " " "
 8°. " Tilburg,
 605 9°. " Haren bij Megen.

Deze opgaven zullen wij doen vergezeld gaan van die bijzonderheden, welke onze
 vaders voornamelijk den kennen bij het plechtige tijdstips des verscheidens, en of
 uit middeleeuwsche oorkonden, of uit de taal, of uit den mond des volks bijeengebragt
 zijn. De uitvoerigheid dezer verhandeling zal, hopen wij, om de verscheidenheid en
 610 nieuwhed van vele onzer opmerkingen, bij den lezer gereedelijk verschooning vinden.

[273] **BEGRAAFPLAATS TE DEURNE.**

De begraafplaats uit den heidenschen voortijd, welke in 1837, in de heide 20 minuten van Deurne, ontdekt werd, en waaruit wel 100 urnen gegraven zijn, heeft veel gerucht
 615 gemaakt. In het voorjaar van 1840 heb ik mij derwaarts begeven, om met eigene oogen dit kerkhof op te nemen, en na gedaan onderzoek bevonden, dat de berigten, door Dr. Jansen in den *Konst- en Letterbode* (a) geplaatst, allernaauwkeurigst zijn, weshalve wij het zakelijke bericht met de woorden van dezen oudheidkundige zullen overnemen. De heer F. baron van Voorst tot Voorst, ritmeester bij het regiment Huzaren N. 6. te
 620 Someren gecantonneerd, vond al jagende in de omstreken van onderscheidene dorpen, zoo ook te Deurne, in de hoogste punten der heide, [274] regelmatige verhevenheden, die hij veronderstelde, dat in vroegere tijden een doel gehad moeten hebben. "Ik dacht", zoo schrijft zijn Hoog wel geboren, wiens woorden wij verder laten volgen, "ik dacht, na den jagdtijd wil ik weten, wat daar in zit; sprak er met den Burgemeester over,
 625 die bereidwillig de vergunning tot het opgraven gaf. Met een dertigtal liefhebbers der compagnie, waarbij ik sta, aan het werk gegaan, vonden wij in een paar uren tijds vier urnen, van verschillende gedaanten en grootte, waarvan er drie gebarsten waren, en die met het opheffen uit een vielen. Alle waren, als ook de nadere gevondene, met verbrande menschenbeenderen tot op de helft gevuld. Het aanvulsel is eene compacte
 630 zwarte aarde, misschien vroeger asch en houtskool... Wanneer men bij het graven houtskool ontdekte, wan was de urne niet ver af te vinden."
 "Zelden vond men menschenbeenderen zonder urnen. Van de menschenbeenderen zijn stukken van schedels, ribben en vooral de ronde hoofden der dij- en opperarmbeenderen nog duidelijk te onderkennen... Ik beschouw dezelve uit de hand gemaakt, ten minste
 635 niet zoo als thans gedraaid en slecht gebakken, dat bij het doorbreken der scherven op de kanten te zien is. De kleur is bij eenige alschocolade, bij andere graauwachtig. Twee waren ligt rood en eene scheen ruw verglaasd. daags na mijn begin waren eenige boeren en burgers ook begonnen, om een door den Ritmeester aangeduiden schat te zoeken, en weldra twee honderd boeren bezig, om alles zonder orde of overleg
 640 ten onderste boven te keeren. Goede raad kon niet baten. Naderhand werd dit door eenigen begrepen. De aarde heeft een en half spit die vast en bruinheid... welke zij elders bezit. Dieper [275] spittende bespeurt men weldra dat de grond vroeger (niet?) geroerd is geweest."
 "De urnen, die in geel zand zitten, zijn gaver, witter en helderder van kleur, dan
 645 die in den grond, welke op teelaarde gelijkt. Die, welke in den vlakken grond worden aangetroffen, zitten zelfs minder dan een voet diep; in de heuvels 2½ tot 3 voet; de eene urne boven de andere; bij grootere ook wel kleinere, of daarin verborgen, als de kraamvrouw met haar kind. - Ik had de grootste heuvels onderzocht (a), in de veronderstelling, dat dit de graven der voornaamste personen zouden zijn. Wanneer dit
 650 niet meer dan een gewoon kerkhof van dien tijd is geweest, dan kunnen dit familiegraven geweest zijn, hetwelk men geneigd is te gelooven, wanneer men de urnen met eenige tusschenruimte boven elkander zag geplaatst; waardoor die bergjes achtereenvolgens die hoogte verkregen, welke door verloop van tijd veel van derzelve
 655 hoogte, door regen, droogte en wind moeten hebben verloren. - Op eenige urnen is verbrand metaal gevonden; al zeer gering (echter) in vergelijking van de uitgestrektheid opgeworpen grond, die thans eene woestijn gelijkt... Deze begraafplaats wordt door een voetpad op Asten doorsneden, liggende op 20 minuten
 660 afstands van Deurne; zij zal op het oog geschat, 150 passen breed, en 500 land zijn... Er zullen ruim een honderdtal urnen gevonden zijn van verschillende gedaante en grootte, waarvan een 2/3 gedeelte beschadigd was, van de grootte eens theekops af tot 100 pd. zwaar. Zij worden van f1 tot f4 verkocht... Ik moet nog bijbrengen, dat niet [276] geheel ver van de begraafplaats eene lange breede sloot bestaat, waarvan het doel niet is te begrijpen, die noch tot vervoer (tenzij aanvoer van drinkwater).
 665 noch tot omsluiting, noch grensscheiding kan hebben gediend."
 Tot zoo ver deelt Dr. Jansen bovenstaande merkwaardige berigten mede met de woorden van den baron van Voorst zelve, getrokken uit eenen brief gedagteekend: *Someren 25 Maart 1837*, die er tot lof van den geëerden ontdekker bijvoegt: "Ziet men uit dit belangrijk bericht, dat de heer van Voorst de eerste was, die de ontdekking maakte: men zal hem tevens den lof niet kunnen weigeren, dat hij daarbij oordeelkundiger en
 670 naauwkeuriger is te werk gegaan, dan men van iemand, die deze soort van nasporing niet tot zijne bijzondere studie maakte, had mogen verwachten; men zal hem erkentelijk zijn, dat hij gelet heeft op bijzonderheden, die bij eene wetenschappelijke beoordeeling niet gemist kunnen worden."
 Toen ik te Deurne was, werd mij verhaald, dat reeds vóór dertig jaren een
 675 schaapsherder eene urne met menschen-beenderen gevonden had, doch dat hij die als overblijfsels van eenen manslag beschouwd en, om met de politie in geene aanraking te

komen, de zaak stil gehouden en de beenderen met de potscherven weder in den grond gestopt had.

680 Beschouwen wij thans de voorwerpen, welke in deze Germaansche begraafplaats ontdekt zijn. Dezelve zijn van drieërlei aard, als:

- 1°. Een honderdtal urnen.
- 2°. Eenige metalen versierselen.
- 3°. Een drietal verdachte voorwerpen.

685 [277] **I. LIJKURNEN.**

In het Rijks Museum van oudheden te Leiden worden bewaard:

- 1°. Een gebarsten pot van donker bruine aarde, met verbrande beenderen. Hoog 0,16 el. (zijnde N°, 66a der verzameling van oudheden.)
 - 690 2°. Potje van bruine aarde, met aschachtige aarde. Hoog 0,095 el (N°. C. 74). Dit potje werd gevonden in een
 - 3°. Pot van donkerbruine aarde, zijnde tamelijk fijn bewerkt, doch aan den rand geschonden, met verbrande beenderen. Hoog 0,195 el. (N°. 81.)
 - 4°. Pot van donkerbruine aarde, aan den rand beschadigd, met verbrande beenderen. Hoog 0,25 el. (N°. 74a). In denzelfden bevond zich een
 - 695 5°. Potje van graauwe aarde, tamelijk fijne stof en ruwe bewerking, doch aan ééne zijde geschonden. Hoog 0,04 el. (N°. C. 164.)
 - 6°. Pot van donkerbruine aarde; vorm als Fig. 3 der bijgaande plaat, met verbrande menschen beenderen en asch. Hoog 0,24 el. (N°. 82.)
 - 7°. Pot van bruine aarde; doch van boven geschonden. Hoog 0,16 el. (N°. 91.)
 - 700 8°. Pot van lichtbruine aarde, met één oortje voorzien, en met verbrande beenderen en asch, boven welke eenige fragmenten ruw aardewerk lagen, die oorspronkelijk tot een' schotel van 18 duim middellijn kunnen behoord hebben. Hoog 0,2 el. (N°. 93.)
 - 9°. Pot van donkerbruine aarde, aan ééne zijde zeer beschadigd, met verbrande beenderen. Hoog 0,245 el. (N°. 98.) [278]
 - 705 10°. Pot van donkerbruine aarde, met verbrande menschen-beenderen. Hoog 0,205 el. (N°. C. 99.)
 - 11°. Pot van bruine aarde, met verbrande beenderen. Hoog 0,15 el. (N°. 101.)
 - 12°. Pot van donkerbruine aarde, doch boven ter helft geschonden, met verbrande beenderen. Hoog 0,27 el. (N°. C. 109.)
 - 710 13°. Pot van bruine aarde, waarvan de rand en ooren weggebroken zijn, met vijf ruw ingekrabde lijnen boven den buik, met verbrande beenderen. Hoog 0,16 el. (N°. 119.) De omschrijving dezer 13 lijkurnen is overgenomen uit *Dr. Jansen, de Germaansche en noordsche monumenten van het Museum te Leijden* (Leijden 1840), met opgave der Nummers, waaronder zij in de verzameling voorkomen.
 - 715 Nog hebben wij het genoeg van twee urnen te gewagen, die door den baron van den Bogaerde van ter Brugge aan het Provinciaal Genootschap te 's Hertogenbosch geschonken zijn, en op de Boekerij van dat Genootschap bewaard worden.
 - 1°. Pot van donkerbruine aarde, in den rand eenigzins beschadigd. Hoog 0,16 el. (Zie Fig. 2.) In deze urne werd gevonden een
 - 720 2°. Potje mede van donkerbruine aarde, hetwelk veel geleden heeft. Hoog 0,073 el. (Zie Fig. 4.)
- Laat ons thans de geleerde aanmerkingen van den heer Jansen overnemen, zoo als die in den Letterbode voorkomen.
- "De bestemming der urnen", zegt hij "is aan geene bedenking onderworpen; zij waren geheel of ten deele met verbrande menschen-beenderen gevuld, boven welke [279] met houtskolen en asch gemengde aarde; het waren dus dooden-urnen, die 't laatste overschot der verbrande lijken bevatteden. Minder bepaald is de bestemming der kleine potjes, die soms, boven op, soms binnen in en soms naast de urnen gevonden worden. Als zeker zal men slechts die voor kinder-urnen houden mogen, bij welks de
- 730 beendertjes zulks uitwijzen. De ons bekend gewordenen hebben het niet bewezen. Deze "(zijnde vijf stuks door den Heer Jansen onderzocht) "bevatteden eene geele, soms graauw, van asch gemengde aarde, terwijl slechts één en schelfertje been in zich hield. De jongste oudheidkundige ontdekkingen, bij soortgelijke elders ontdekte potjes, hebben aangetoond, dat sommige gediend hebben, om iets tot nut of sieraad des
- 735 levens in te leggen. Tegen het veelal omhelsd gevoelen, dat zij steeds de asch der kraamkinderen zouden bevatten, strijdt onder andere ook het zeer groot getal van deze, zoo wel te Deurne als elders gevondene bij-potjes."
- "Dat de urnen en potjes zeer onderscheiden zjn in grootte, gedaante en uitwenig vertoon, is opgemerkt, en ook aan ons gebleken. De hoogte en wijdte staan niet in
- 740 evenredige verhouding, maar alle hebben eene wijde opening, die geschikt is tot het inleggen van voorwerpen, en gelijken eene gewone tobbe, terwijl geene enkele kruikvormig is. Zeldzaam schijnen die, thans op het Museum alhier aanwezig, was er

slechts eene, gedekt met brokstukken eener groote schaal of tobbe, noch opzettelijk tot bedekking vervaardigd, noch ook op de urne sluitende. Volgens afbeeldingen is er echter eene ontdekt, waarvan het deksel binnen de urne beter sloot, en eene waarbij het over den rand uitstak. Ook [280] hebben slechts weinige één of twee oortjes en nog zeldzamer schijnen die te zijn voorgekomen, die eenige versieringen hadden, eene versiering echter, die nauwelijks dien naam mag verdienen. Bij eene in ons Museum aanwezige bestaat zij in vijf lijnen, die onevenredig onder elkander rondom den rand der urne loopen, en er met een puntig werktuig zijn ingeschrapt, toen de aarde nog week was. Volgens afbeeldingen is er echter ook eene ontdekt bij welke die lijnen regtstandig naast elkander en eene andere, bij welke zij kruislings van malkander om de urne liepen. De kleur der bij onze geziene, is eene gemengde bruine, nu meer in graauw dan in geel of rood spelende, na gelang van de aarde, waaruit zij gevormd zijn, en den graad der warmte tot bakking aangewend. Sommige zijn uitwendig tamelijk glad gestreken of gewreven, doch aan geene heb ik sporen van glazuur of verw kunnen ontdekken. Het meest opmerkenswaardig schijnt de ruwe bewerking. De stof is weinig bereid en gezuiverd; de vorming waarschijnlijk uit de hand, niet op eene schijf geschied; dit althans blijkt duidelijk bij de kleine potjes en de brokstukken van het bovengenoemde deksel. De groote broosheid, die men bij sommige der geschondene potten bespeurt, doet met regt vermoeden, dat zij weinig gebakken, welligt slechts bij het vuur gedroogd zijn; aan welke broosheid het mede is toe te schrijven, dat zoo weinige ongeschonden aan het licht gekomen zijn. Wanneer men dit ruwe en zoo geringe kunstvordering aantoonende karakter van het aardewerk overweegt, kan men niet gelooven, dat dit van hetzelfde volk afkomstig zoude zijn, hetwelk de keurig bewerkte metalen (waarvan straks) vervaardigd heeft. Bij het aardewerk aan Romeinschen [281] arbeid te denken, verbiedt ons eene opzettelijke vergelijking met soortgelijke voorwerpen van Romeinsche afkomst. Het Romeinsche aardewerk, ook het eenvoudigste, ook het in de armste graven ontdekte, vertoont ons steeds die fiksche bewerking, die evenredige, door geoefende schijfdraaiingen ontstane vormen, die vaste bakking, die bestemde kleuren en juiste versieringen, welke wij bij het onze missen."

II. METALEN VERSIERSELEN.

In het Rijks-Museum te Leiden worden bewaard:

- 775 1°. Beitelkje van koper, met kopergroen bezet. Lang 0,087 el. (N°. 21a.)
 - 2°. Beitelkje van koper, met kopergroen bezet. Lang 0,062 el. (N°. 21b.) Zie Fig. 5.
 - 3°. Beitelkje van koper, met kopergroen bezet; doch de waaijer zeer beschadigd. Lang 0,067 el. (N°. B. 21c.)
- Dr. Jansen geeft in bedenking, of deze beitels geene pottebakkers gereedschappen geweest zijn. Zoo dit waar is, moeten de urnen op de begraafplaatsen zelve gevormd en gebakken zijn, hetwelk niet onmogelijk is. Ik stel mij intusschen de zaak zoo voor, dat destijds een pottebakker zal belast geweest zijn met het maken der urnen, even als thans een kistemaker, of de eene of andere godsdienstige of weldadige inrigting met het maken der lijkkasten, zoodat de pottevormer even zoo min zijne beitels, als thans een kistemaker zijne gereedschappen met de kist zal hebben afgeleverd. Daar de kennis, die wij van Germaansche begraafplaatsen hebben, nog zoo jong en weinig ontwikkeld is, komt het mij voor, dat de tijd nog niet gekomen is, om het doel en het ge- [282] bruik aan te wijzen der bij lijk-urnen gevonden wordende werktuigen. Beschrijven wij liever nauwkeurig en geven wij juiste afbeeldingen van het gevondene, waardoor de oudheidkundige na ons genoegzamen voorraad verkrijgen zal, om door vergelijking van vele gelijkvormige voorwerpen, een juister denkbeeld te geven van het doel en gebruik, als dit bij de kindschheid der Noordsche Archeologie doenlijk is. Het spreekt echter van zelve, dat men verpligt is, om de voorwerpen voorloopig eene benaming te gevn, wil men van dezelve spreken; doch dit geschiede voorwaardelijk, tot dat die ons nader bekend zullen zijn geworden; uit dien hoofde billijken wij de benamingen, die de geleerde Jansen aan de te Deurne gevondene voorwerpen geeft, en nemen wij die gaarne over.
- 4°. Lans-spits van koper, met kopergroen bezete, aan het beneden einde van twee gaatjes voorzien, om aan eene schaft bevestigd te worden. Lang 0,115 el. (N°. 36.)
 - 800 5°. Lans-spits van ijzer, van twee gaatjes voorzien. Lang 0,23 el. (N°. 38.)
 - 6°. Twee fragmenten van eenen mantelhaak naar het schijnt, van koper en met kopergroen bezet. (N°. 53a.)
 - 7°. Schijf van spiraalsgewijs gewonden koperdraad, met kopergroen bezet; (fragment van eenen mantelhaak). (N°. 53b.)
 - 805 8°. Twee fragmenten eener koperen haarnaald, met kopergroen bezet (N°. 53 c.)
 - 9°. Fragment van een' spiraalsgewijs gewonden ring naar het schijnt, van koper en met kopergroen bezet. Middelbare dikte 0,006 el. (N°. 56 a.)
 - 10°. Fragment van een' ronden armring (?) van koper, met kopergroen bezet. Dik 0,036

- el. (N°. B. 56b.)
 810 [283]
 11°. Fragment van een' armring (?) van koper, met kopergroen bezet. Dik 0,006 el. (N°. 56c.)
 12°. Bladvormig werktuig van gegoten koper, met kopergroen bezet, voorzien van eene gesplitste punt en drie kunstige gaatjes en aan de zijden scherp (zie fig. 6). Dr.
 815 Jansen gist, dat het misschien eene vorm is tot het bewerken van potten. Lang 0,017 el (N°. 209*.)
 13°. Twee fragmenten koper, met kopergroen bezet, doch door verbranding misvormd; dezelve schijnen het mondstuk eener trompet te hebben uitgemaakt. Oorspronkelijke middellijn van het geheel 0,045 el. (N°. 209a.)
 820 Behalve deze metalen versierselen is in het Museum te Leiden nog een
 14°. Plat ringetje van graauwachtig roode aarde en fijne bewerking; hetzelfde heeft waarschijnlijk als hals- of oorring aan een' anderen ring gehangen. Middellijn 0,013 el; dikte 0,005 el. (N°. B. 58a*.)
 Wij hebben de opgave dezer veertien versierselen, welke in lijkheuvelen te Deurne
 825 gevonden zijn, gedaan met de woorden van Dr. Jansen (*Germ. en noordsche monum. van het Museum te Leijden*).
 De meeste dezer voorwerpen had zijn Ed. zeer geleerde reeds in den Letterbode (1838. I. 390) doen kennen, alwaar nog van vier metalen versierselen gemeld wordt. Na deze opgave zegt Jansen:
 830 "Voor zoo verre wij weten, is het opgenoemde al het metaal, dat uit het groote aantal heuvelen is aan het licht gebracht, en wekte deze zeldzaamheid met regt de bevreesing van den heer van Voorst; zoo verdient het tevens opmerking, dat er geene voorwerpen van edeler metaal, van goud of zilver, en waarschijnlijk ook [284] niet eens van ijzer (a) ontdekt zijn. De bewerking dezer voorwerpen is zeer zorgvuldig en
 835 naauwkeurig; zij zijn deels gegoten, deels geslagen en getrokken, en, ofschoon van beeldwerk ontbloot, verraden zij eenen zeer gevorderden trap van kunstoeffening, en wijzen op een volk, dat op eene aanzienlijke hoogte van beschaving moet hebben gestaan. Neemt men den vorm en de beteekenis in aanmerking, vergelijkt men dezelve met gelijksoortige voorwerpen van stellig Romeinschen oorsprong, zoo ontwaart men de
 840 meest in het oog loopende overeenkomst, eene overeenkomst die ons althans zoo groot is voorgekomen, dat, zoo wij dezelve tusschen Romeinsche voorwerpen hadden gevonden, er geene enkele twijfeling zoude overblijven, dat zij uit eene Romeinsche fabriek afkomstig waren."
 Dat deze vordering in beschaving - welke Dr. Jansen uit de gevondene voorwerpen
 845 afleidt, bij de in- en ombewoners van Deurne tijdens het heidendom reeds bestaan te hebben - werkelijk aldaar bestond, toen de H. Willebrord benevens den H. Lambertus de inwoners van Peelland, tot het christendom bekeerde, zal ten klaarste blijken uit onze verhandeling: *De H. Willebrord en de H. Lambertus in Noord-Braband*, uit charters en gelijktijdige oorkonden opgemaakt, welke wij in eene volgende aflevering van dit
 850 Mengelwerk zullen mededeelen.

III. VERDACHTE VOORWERPEN.

De baatzucht of minachting, voor al wat den kortzigtigen mensch vreemd is, den oudheidkundige steeds tracht te verschalken, heeft men te meermalen, tot mer- [285]
 855 kelijk nadeel der Archeologie, ondervonden, dan dat men te Deurne ook dergelijke kunstenaars niet zou hebben trachten aan te wenden. Toen ik mij in persoon te Deurne met nasporingen bezig hield, stond ik aan dezelfde bedriegerij bloot. Men bood mij een ijzeren beeldje te koop aan, dat alle blijken droeg, van vroeger tot een heft van een mes te hebben gediend. Op mijne vragen kreeg ik zulke ontwijkende antwoorden,
 860 en de verkooper werd zo zeer gedecontanceerd, dat ik hem afwees met eene houding, die hem duidelijk deed gevoelen, dat ik hem voor eenen lagen en baatzuchtigen bedrieger hield.

In den Letterbode spreekt de heer van Voorst:

1°. van een metalen beeldje, met platte vierkante hoofddekking, zijnde een span lang, en gekleed als b. v. Erasmus te Rotterdam, met gevouwen handen, waarin duidelijk een rozenkrans te onderkennen is. "Zoo dit beeldje werkelijk opgegraven is", schrijft de heer van Voorst, "dan is 't denkelijk van lateren datum."

2°. Van eenen sabel of kling. "Maar zoo deze, zegt Dr. Jansen, ook al te Deurne mogt opgedolven zijn, gelijk men den heer van Voorst, volgens aan mij gerigte missive, had verzekerd, behoort zij echter geenszins tot de grafheuvelen; daar zij ons bij
 870 onderzoek gebleken is van zoo jeugdigen tijd te zijn, dat zij niet eens aan de middeleeuwen reikt. Derzelve beeldwerk en verduisterd opschrift geeft de overtuiging, dat zij den tijd van Lodewijk XIV niet kan te boven gaan. Klingen uit de vorige eeuw, nog geene honderd jaren oud, en uit Amsterdamsche fabrieken, hebben met

875 deze Deurnesche de treffendste overeenkomst."

[286]

3°. Van eenen ijzeren bout of hamer. "Deszelfs bezitter, de heer P. Guyot te Nijmegen, zegt Dr. Jansen, berigtte mij, dat hij het niet der moeite waard geacht had, deze ter bezigtiging over te zenden, aangezien hij te kennelijke blijken droeg van een' gewone grendel uit zeer jeugdigen tijd te zijn."

880 Wij eindigen deze berigten wegens de Germaansche begraafplaats te Deurne, met den wensch, dat de bezitters van daar opgegravene oudheden mogten worden opgewekt, om dezelve, tegen behoorlijke schadeloosstelling, af te staan aan het Provinciaal Noord-Brabandsch Genootschap te 's Hertogenbosch.

885

Fig. 2-6. Oudheden te Deurne gevonden.

1 januari 1841 **Deurne is een net en welvarend dorp met eene sierlijke kerk**
 en eenen fraaijen toren, bij de roomschen in gebruik. Het kasteel te Deurne is nog in
 890 zijnen oudentoestand en een aangenaam verblijf. Schuins tegenover hetzelfde ligt nog
 een gedeelte van een ander kasteel of huizing, alwaar eenmaal de wieg stond van den
 natuurkundigen Joannes Florentius Martinet, die naar de getuigenissen van Uilkens
 meer dan iemand heeft bijgedragen, om de natuurlijke historie onder onze landgenooten
 te populariseren. Deurne heeft met *Liessel* eene bevolking van 3,256 inwoners, die
 895 zich generen met den landbouw en het steken van den peelturf. Te Deurne is in het
 jaar 1837 een germaansch kerkhof uit den heidenschen voortijd ontdekt geworden. Men
 zeide ons, dat de heer F. baron van Voorst tot Voorst, ridmeester bij het regiment
 huzaren, het eerst deze grafheuvels ontdekt heeft. Voor dertig jaren had een
 schaapherder wel eene urne met gebrande menschenbeenderen gevonden, doch, daar hij
 900 die als het overblijfsel hield van eenen manslag en voor de politie beducht was, had
 hij de zaak stil gehouden, en de beenderen met de potscherven weder in den grond
 gestopt. De begraafplaats wordt door een voetpad op Asten doorsneden, liggende rondom

905 in de heide, en 20 minuten van Deurne, hebbende nagenoeg eene lengte van 500 en eene breedte van 150 passen. Men had ongeveer 100 lijkbussen van allerlei groote uitgegraven. Dit heidensch overblijfsel gaf ons ruime stof, om het eentoonige der heide te doen vergeten.

910 26 januari 1841 **Bij de afdeling der Germaansche en Noordsche oudheden**, van den Generaal Majoor Rottiers, aan wiens ijver en zorg het Museum het bezit van zoo vele Grieksche kunststukken te danken heeft, een bronzen Goden-beeldtje, in den omtrek van Aken gevonden.

915 Van den heer P. O. P. Guyot, te Nijmegen, eene allerbelangrijkste verzameling van bronzen en andere voorwerpen bij Deurne, in de provincie Noord-Braband, opgedoken, en die voor het grootste gedeelte door den heer Ritmeester Baron van Voorst

920 bijeengebragt, en aan den heer Guyot afgestaan waren. Door deze aanzienlijke aanwinst, vereenigd met de urnen en andere voorwerpen, waarvan wij in onze vorige berigten (*Staats-Courant* 1838 en 1839) gewaagden, is het Museum thans in het bezit gesteld van de voornaamste en zeldzaamste stukken, die bij de ontdekking te Deurne gedaan, voordien dag zijn gekomen, en die, langs verschillende wegen, eindelijk

925 wederom bij elkander gebragt, een geheel vormen, dat tot de kennis van een der oude volksstammen, die vroeger ons land bewoonden, eene zoo onverwachte als aanzienlijke bijdrage leveren kan. In den *Konst- en Letterbode* 1838, Mei. pag. 379-395, zijn de meeste der voorwerpen door den heer Conservator Dr. Janssen, beschreven.

930 25 februari 1842 M. P. O. P. Guyot à Nymègue d'une collection très-remarquable de bronzes et d'autres objets trouvés près de Deurne dans le Brabant-Septentrional et qui pour la plupart avaient été rassemblés par M. le capitaine baron Van Vorst qui les remis à M. Guyot. Cette importante acquisition jointe aux urnes et autres objets dont il a été rendu compte en 1838 et en 1839, met le Musée en possession des

935 principaux et des plus rares résultats de la fouille près de Deurne. Toutes ces découvertes éparses, réunies maintenant, forment un ensemble qui pourra jeter un grand jour sur la connaissance des anciens peuples qui ont habité jadis notre pays. La plupart de ces objets sont décrits par M. le conservateur Janssen dans le *Konst- en Letterbode* de 1838, pages 370--395.

940 26 januari 1841 [13] Van den heer P. O. P. Guyot, te Nijmegen, eene allerbelangrijkste verzameling van bronzen en andere voorwerpen bij Deurne, in de provincie Noord-Braband, opgedolven, en die voor het grootste gedeelte door den Ritmeester Baron van Voorst bijeengebragt, en aan den heer Guyot afgestaan waren.

945 [14] is het Museum thans in het bezit gesteld van de voornaamste en zeldzaamste stukken, die bij de ontdekking te Deurne gedaan, voor den dag zijn gekomen, en die, langs verschillende wegen, eindelijk wederom bij elkander gebragt, een geheel vormen, dat [...]

950 24 februari 2014 Antwoord van Heikki Pauts van het Rijksmuseum te Leiden - mei 1841, inventarisnummers GtD 13-20 "Gevonden te Deurne en geschonken door dhr. P.C.G. Guyot te Nijmegen"; http://www.rmo.nl/collectie/zoeken?q=GtD*&Afdeling=&Objectnaam=&Materiaal=&Periode=&Vindplaats=

955 24 februari 2014 Antwoord van Heikki Pauts van het Rijksmuseum te Leiden - november 1841, inventarisnummers VdN 1-3 "Gevonden in een urn te Deurne, door dhr. S.H. van der Noordaa te Dordrecht aan de conservator L.J.F. Janssen gegeven";

960 1 januari 1842 4.) *De Germaansche en Noordsche Monumenten van het Museum te Leyden, kort beschreven door L. J. F. JANSSEN, Conservator bij het Museum van Oudheden te Leyden.* - Met twee platen. - Te Leyden bij S. en J. Luchtmans, 1840. Gr. Oct. 70 Bladz.

[...] Onder deze vindt men hier als zeldzaam aangeteekend: een plat ringetjes van graauwachtige roode aarde uit een' Germaanschen grafheuvel te Deurne; [...]

965 [...] een bladvormig werktuig van gegoten koper, uit een' Germaanschen grafheuvel te Deurne;

12 januari 1842 [15] Van den heer P. C. G. GUYOT, te Nijmegen, nog een aantal van tien urnen, potjes en schalen, te Deurne in Noord-Braband gevonden; [16] Van den Heer S. H. van der Noordaa te Dordrecht, nog een drietal kleine voorwerpen in urnen te Deurne gevonden.

970 20 januari 1843 [17] Van de heer S. H. VAN DER NOORDAA ontvingen wij wederom een mortier van tufsteen, in den omtrek van Deurne gevonden.

975 1 juli 1845 uit: Handelingen van het Provinciaal Genootschap van Kunsten ...
72 Romeinsche koperen braadpan (Sartago), in den zomer van 1845 gevonden in de Peel, drie uren van Cuyk, drie voet onder het moer. Zeer zeldzaam.
Van wege de Provinciale Commissie van Oudheden, die dit gedenkstuk voor 2 gulden kocht.

980 74 Lijkurnen en bijpotjes van Germaanschen oorsprong, met een catalogus van No. 1-50. [18] No. 1-3 afkomstig van Deurne.

[...]

111 Eene Peelslang in 1851 levend gevangen, in eene flesch op liquor. Geschenk van den Notaris Rovers, te Asten

985 1 januari 1850 [...] **Uit zijn [=Limburgs] bodem** zijn in vroegeren en lateren tijd tal van voorwerpen uit de steen, brons- en ijzerperiode voor den dag gekomen. De wetenschappelijke onderzoeken om daarvan op het spoor te komen, dagteekenen het eerst van omstreeks 1825. Deze werden door den heer CHARLES GUILLON, notaris te Roermond, ingesteld. Een zeer bemiddeld man, legde hij eene groote verzameling van oudheden aan, van allerlei soort en uit verschillende tijdperken, die tot aan zijn overlijden op 10 Nov. 1873 geregeld werd aangevuld.
990 Later is zij door verkoop verspreid geraakt, maar de meeste voorwerpen uit de voorhistorischen tijd hebben in het Rijksmuseum te Leiden gelukkig een onderkomen gevonden. [...]

995 5 december 1856 **Op MAANDAG 15 December 1856 en Vijf volgende dagen,** des Voor- en Namiddags, zal de Boekhandelaar G. THEOD. BOM, te Amsterdam, in ODEON Publiek Verkoopen: het uitmuntende KABINET GEDENK- EN LEGPENNINGEN, EERE- en DRAAGTEEKENEN, VROEDSCHAPS-, GILDE-, SCHUTTERS-, RELIGIEUSE-, VRIJMETSELAARS-, PRIJS- en BRANDSPUITPENNINGEN. NOODMUNTEN EN MUNTEN, MUNT-, PENNING- EN WAPENKUNDIGE BOEKEN, NAGELATEN DOOR WIJLEN DEN HEER S. H. VAN DER NOORDAA, Lid van verschillende Binnen- en Buitenlandsche Letterk., Histor. en Oudheidkundige Genootschappen, te Dordrecht. KIJKDAGEN: VRIJDAG en ZATURDAG 12 en 13 December. De CATALOGUS is op franco aanvraag a 20 Cents te bekomen bij G. THEOD. BOM, Kalverstraat, E 10. (19573)

1005 24 februari 2014 Antwoord van Heikki Pauts van het Rijksmuseum te Leiden - juni 1863, inventarisnummers ND 1-15 "Afkomstig uit de verzameling van wijlen de hr. S.H. van der Noordaa, opgegraven te Deurne. Overgenomen van zijn zoon, Mr. van der Noordaa. Volgens etiketjes, van de hand van wijlen den Heer S.H. van der Noordaa, zijn alle deze voorwerpen (ND 1-15) in het jaar 1837 op de te Deurne aanwezige oude begraafplaats opgegraven";

1010 31 maart 1864 **Voor de VADERLANDSCHE oudheden** werden onderscheidene aanwinsten gedaan. Met de hierboven vermelde Romeinsche voorwerpen uit de nalatenschap van wijlen den heer S. H. VAN DER NOORDAA werden ook eenige overgenomen, van de vroegere bewoners van ons Vaderland afkomstig: eene zeer fraai gepolijste vuursteen BIJL, 12 dm. lang; een ruw bewerkte BAL van trachiet, 4 dm. in doorsnede; eene URNE van gebakken aarde, gevuld met verbrande
1015 menschenbeenderen, hoog 19 dm.; eene andere URNE, 18 dm. hoog, met de daarin gevonden brokken van eene bronzen HAARNAALD; nog een drietal URNEN met verbrande beenderen en overblijfsels van bronzen RINGEN enz.; de urnen van 10, 15.5 en 16 duim hoogte; twee
1020 KOMMETJES, 9 en 7 dm.; 4 POTJES van verschillende vormen, 6 5 tot 9.5 dm. hoog; een bekervormig VAATJE, 5.5 dm. hoog, en eenige brokstukken van potten. Al deze voorwerpen, met uitzondering welligt van de WIGGE, waren in 1837 op de oude begraafplaats te Deurne in Noordbrabant opgegraven; zij vormen nu met de stukken die, ter zelfder plaats gevonden, in 1840 en 1841 door wijlen den heer P. O. G. GUYOT aan
1025 het Museum geschonken werden, een aanzienlijk geheel.
[...]

1030 Eenige MIDDELEEUWSCHE EN LATERE VOORWERPEN, afkomstig uit de ontgravingen voor de legerplaats te Nijmegen, een paar trachietsteenen MORTIEREN met STAMPERS uit den omtrek van Deurne afkomstig en tot de reeds meermalen genoemde nalatenschap van wijlen den heer S. H. VAN DER NOORDAA behoorende; [...]

31 maart 1864 [19] Romeinsche voorwerpen uit de nalatenschap van wijlen den heer S. H. VAN DER NOORDAA werden ook eenige overgenomen, van de vroegere bewoners van ons Vaderland afkomstig:

Naspeuringen van Paul Theelen: Germaanse begraafplaats in Deurne

- 1035 [20] eene zeer fraai gepolijste vuursteen BIJL, 12 dm. lang;
[21] een ruw bewerkte BAL van trachiet, 4 dm. in doorsnede;
[22] eene URNE van gebakken aarde, gevuld met verbrande menschenbeenderen, hoog 19 dm.;
- 1040 [23] eene andere URNE, 18 dm. hoog, met de daarin gevonden brokken van eene bronzen HAARNAALD;
[24, 25, 26] nog een drietal URNEN met verbrande beenderen en
[27] overblijfsels van bronzen RINGEN enz.; de urnen van 10, 15.5 en 16 duim hoogte;
[28] twee KOMMETJES, 9 en 7 dm.;
- 1045 [29] 4 POTJES van verschillende vormen, 6.5 tot 9.5 dm. hoog;
[30] een bekervormig VAATJE, 5.5 dm. hoog, en eenige brokstukken van potten.
[31] Al deze voorwerpen, met uitzondering welligt van de WIGGE, waren in 1837 op de oude begraafplaats te Deurne in Noordbrabant opgegraven;
[32] een paar trachietsteenen MORTIEREN met STAMPERS uit den omtrek van Deurne afkomstig en tot de reeds meermalen genoemde nalatenschap van wijlen den heer S. H. VAN DER NOORDAA behoorende;
- 1050 [33] zij vormen nu met de stukken die, ter zelfder plaats gevonden, in 1840 en 1841 door wijlen den heer P. O. G. GUYOT aan het Museum geschonken werden, een aanzienlijk geheel.
- 1055 28 november 1874 **OUDHEDEN.**
De belangrijke verzamelingen van oudheden, kunstvoorwerpen, boeken en archieven, nagelaten door den Heer G. Ch. H. GUILLON, in leven Notaris te Roermond, zullende ten verzoeke van den heer Mr. C. Guillon, Procureur aldaar, ten overstaan van den te Roermond residerenden Notaris MAX. CORNELIS, ten sterfhuize, op de volgende dagen,
- 1060 iedere reis te beginnen des voormiddags ten 9 ure, openbaar verkocht worden, te weten:
De Gothische kasten en andere voorwerpen van Kunst op maandag den 30 November eerstkomende.
De schilderijen en gravuren op den 1sten en 2den December daaraanvolgende.
- 1065 De Archieven op den 9 december en volgende dagen.
De prehistorische, Romeinsche, Germaansche en Frankische oudheden op den 11 Jan. 1875 en volgende dagen
De intaglio's (intailles), Romeinsche munten en medailles, benevens de Middeleeuwsche munten en andere penningen, op den 18 Januarij 1875 en volgende dagen.
- 1070 Alle verzamelingen, met uitzondering der bibliotheek, zullen tegen contante betaling en tien percent verhooging voor kosten, verkocht worden.
Voor de voldoening der boeken wordt drie maanden crediet verleend.
Aan heeren liefhebbers zal daags voor de pespectieve verkooping, van des voormiddags 9 tot des namiddags 5 ure, de gelegenheid gegeven worden om de te
- 1075 verkoopen verzameling te bezigtigen.
De vereenigde Catalogussen zijn tegen betaling van 60 cents verkrijgbaar bij den uitgever dezer Courant, terwijl daarenboven voor aanvragen buiten Roermond het porto der post bedraagt als volgt: voor Nederland en België 22, voor Duitschland 55 en voor Frankrijk 56 cents.
- 1080 Ter voldoening van koopprijs en porto worden postzegels aangenomen.
- 24 februari 2014 Antwoord van Heikki Pauts van het Rijksmuseum te Leiden - april 1884, inventarisnummers ND 16-37 "Afkomstig uit de verzameling van wijlen de hr. S.H. van der Noordaa, opgegraven te Deurne. Aangekocht op een verkoping te Amsterdam bij Frederik Muller en Co op 8 April en volgende dagen 1884 "in de brakke gronden".
<http://www.rmo.nl/collectie/zoeken?q=ND&Afdeling=&Objectnaam=&Materiaal=&Periode=&Vindplaats=>
- 1085
- 1090 1 maart 1890 **Antiquiteiten.**
Het beroemde MUSÉE GUILLON gedurende meer dan een halve eeuw bijeenverzameld door den bekwamen oudheidkundige CHARLES GUILLON, Notaris te Roermond, zal publiek worden VERKOCHT op Dinsdag 11-15 Maart a.s. te AMSTERDAM door G. THEOD. BOM & ZON, Spuistraat 135.
- 1095 De verzameling omvat meest in Limburg opgegravene Romeinsche, Germaansche, Celtische en Middeleeuwsche Oudheden, Romeinsche en Geldersche Munten en Medailles, Limburgsche Muntstempels, Japansch gelakte en oude eikenhouten Meubelen, Porceleinen, Schilderijen, Kostbaarheden, enz.
Catalogus f 0 25.
- 1100

8 maart 1890 **De catalogus der kunstvoorwerpen**, nagelaten door wijlen den notaris Guillon alhier, noemt wel duizend in Limburg opgegravene Romeinsche, Germaansche, Keltische, Frankische en middeleeuwsche oudheden, uit het steen- en uit het bronstijdperk, lijkurnen, Romeinsch glas- en aardewerk, ruim 70 stuks van het fraaie roode aardewerk van Samos, een eenige in zilver gedrevene schildplaat, waarschijnlijk uit de laatsten tijd van het Romeinsche keizerrijk, ruim 80 gesneden steenen of cameeën, 1400 antieke gouden, zilveren en bronzen munten, eenige middeleeuwsche Geldersche en Limburgsche munten, muntstempels en zegels, benevens eene kleine verzameling zilveren drijfwerken, oude meubelen, enz. De met zorg bewerkte catalogus bewijst wel, dat hier voor onze antiquaren en oudheidkundigen veel belangrijks te vinden is.

10 maart 1890 **Twee zeer belangrijke veilingen** zullen dezer dagen weder bij de auctionarissen G. Theod. Bom & Zoon, te Amsterdam, plaats hebben. De eerste, bevattende de verzameling oudheden en munten, nagelaten door wijlen den Heer Charles Guillon, notaris te Roermond, is voor de beoefenaars der geschiedenis van ons vaderland vooral van groot belang. Nimmer toch werd eene dergelijke collectie van 1000 in Limburg opgegraven Romeinsche, Germaansche, Keltische, Frankische en middeleeuwsche oudheden in veiling gebracht. Zij doet ons een blik werpen in de zeden en gebruiken van die tijden. Zoowel het steen- als het bronstijdperk zijn ruim vertegenwoordigd, terwijl de verzameling Germaansch aardewerk, waaronder vele urnen met de asch onzer Germaansche voorvaderen, tot de rijkste mag worden gerekend. Ook het Romeinsche glas- en aardewerk, urnen, enz., waaronder van het fraaie roode aardewerk van Samos, verdient belangstelling, evenzeer als de in zilver en haut-relief gedreven umbo of schildplaat, een meesterstuk van drijfwerk uit den tijd van het Bas Empire. Voorts behoort tot deze collectie nog eene verzameling van ruim 80 meest antieke gesneden steenen of cameeën, antieke gouden, zilveren en bronzen munten, eenige middeleeuwsche Geldersche en Limburgsche munten, enz., enz. De tweede, van beperkter omvang, bevat een collectie antiquiteiten, zilveren drijfwerken, antieke meubelen, historische en Amsterdamsche rariteiten, kostbaarheden, porselein en Delftsch aardewerk, horens en schelpen, schilderijen, stereoscopen, glazen stereoscoopplaten, enz. Een en ander is te bezichtigen in het verkooplokaal der firma, Spuistraat 135, Zaterdag, Zondag en Maandag 8-10 Maart, van 10-3 uur.

10 maart 1890 **Dinsdagochtend Tien uur: VERKOOPING** bij G. THEOD. BOM & ZOON, Spuistraat 135 naast *Die Port van Cleve*. Collectie Guillon Antiquiteiten uit het Steen- en Bronstijdperk, Germaansche urnen, No.1-813. Des avonds te Zes uur antieke Romeinsche Munten, te beginnen met No. 1. Met terugzending van den Catalogus Guillon zal men de Verkoopers ten zeerste verplichten.

14 maart 1890 **De verzameling Limburgsche oudheden**, die bij G. Theod. Bom & Zoon, op de Spuistraat alhier, thans wordt verkocht en van den Heer Ch. Guillon te Roermond afkomstig was, blijkt algemeen de aandacht te hebben getrokken. Gelukkig blijft het grootste gedeelte daarvan in ons land en is voornamelijk voor het Rijksmuseum van oudheden te Leiden en voor het Maastrichtsch museum van oudheden aangekocht. Het overige ging in handen van particulieren, terwijl enkele zeer fraaie stukken voor Engelsche rekening werden gekocht. No. 79 steenen bijl bracht op f14; no. 38 een dito f11.50; no. 160 steenen pijlpunten f15; no. 167 een steenen ponjaard f26; no. 199 een bronzen scheermes f10; no. 200 een lemmet voor een zwaard f28; no. 300 een germaansche beker f12; no. 314 en 315 2 bronzen beeldjes f39; no. 321 2 koperen ornamenten van een drievoet f14; no. 329 een dito reukdoosje met lepel f13; no. 336 een plaat met Jupiter en Hébe f48; no. 410 een Romeinsche flesch f35; no 411 een dito kleiner f20; no. 427 een vaas van aardewerk van Samos f32. De veiling duurt voort.

1 december 1894 **Verkoopning van Wapens en Kunstvoorwerpen TE KEULEN.** [...] 2°. Kunst-verzamelingen van wijlen den WelEd. Gestr. Heer C. Guillon, advocaat te Roermond, [...] Verkoopning 12-18 December 1894. Prijs van den geillustreerden catalogus 3 Mark. J. M. Heberle (H. Lempertz' Söhne), Keulen.

4 mei 1929 [...] In Roermond nu had in het jaar 1874

1170 een hoogst belangrijke verkoop van documenten, archivalia en oude curiositeiten
plaats. Het was de verkoop der curiosa nagelaten door wijlen Mr. C. Guillon, advocaat
en tevens notaris te Roermond. Deze zeldzame collectie, die circa 10.000 nummers
1175 bevatte, kwam onder den hamer en de verkoop, die van 30 November 1874 tot 19 Januari
1875 duurden had een afdeling "Manuscripts, Archives et autres Documents
historiques", die een kleine 1000 nummers bevatte. De catalogus van dezen verkoop is
thans reeds een werkje geworden van bibliofilische waarde. [...]

27 februari 2014

Eindhoven, 27 februari 2014

Geachte mijnheer Louer,

1180 Als bijlage vindt u een bestand over vondsten in de Peel. Ik ben zeer geïnteresseerd
in voorwerpen die tot nu toe nog niet beschreven zijn. Verder verwijs ik naar
www.theelen.info.
met vriendelijke groeten,
Paul Theelen

1185 Geachte mijnheer Scheijvens,

Naar aanleiding van ons telefoongesprek stuur ik als bijlage gegevens van voorwerpen
die in de Peel, vooral bij het turfsteken, zijn gevonden. Voor het overige verwijs ik
naar de uitgebreide website www.theelen.info, daarvan stuur ik ook de inhoudsopgave
1190 mee, zodat u er met trefwoorden in kunt zoeken en van daaruit naar het betrokken
bestand kunt springen.
met vriendelijke groeten,
Paul Theelen

27 februari 2014 van Ronald Louer (rlouer@brabant.nl)

1195 Geachte heer Theelen, Beste Paul,
Hierbij een inventarislijst van vondsten uit de Peel (Helmond, Laarbeek, Gemert-
Bakel, Deurne, Asten, Someren en Geldrop - zonder de plaatsnaam Mierlo) die
geïntroduceerd zijn in het Provinciaal Depot Bodemvondsten Noord-Brabant. Nog niet
1200 de gehele collectie is geïntroduceerd, dus er kunnen nog meer vondsten in ons depot
aanwezig zijn uit die gemeenten. De Provincie Noord-Brabant is pas vanaf het jaar
2000 verantwoordelijk voor het Provinciaal Depot Bodemvondsten Noord-Brabant.
Daarvoor viel dit depot onder de verantwoordelijkheid van het Rijk. Sinds 2000 zijn
1205 wij bezig om de gehele collectie na te lopen en te inventariseren. De vondsten die
gedaan zijn voor 1960 vallen in het algemeen onder het Noordbrabants Museum (als
voortzetting van het Provinciaal Genootschap Noord-Brabant) of zijn in andere
collecties terecht gekomen, maar een aantal van deze oudere vondsten bleken toch in
ons depot aanwezig.
Indien u nog verdere vragen heeft, ben ik graag bereid deze naar vermogen te
1210 beantwoorden.
Met vriendelijke groet,
Ronald Louer | Beheerder Provinciaal Depot Bodemvondsten Noord-Brabant | 06-18303225

10 maart 2014 aan avanpinxteren@hnbm.nl

Eindhoven, 10 maart 2014

1215 Geachte mijnheer van Pinxteren,
Ik ben bezig met het inventariseren van vondsten die in het veen van de Peel zijn
terecht gekomen. Vondsten uit de veengebieden in het noorden van het land worden
daarbij betrokken omdat daar wat meer is gevonden dan in de Peel. In het bijzonder
1220 richt ik het verzoek aan u betreffende de begraafplaats ten zuiden van Deurne die in
1837 is gevonden. Hoewel dit strikt gesproken niet tot de venen behoort.
In uw museum zijn voorwerpen terecht gekomen, zoals urnen met inhoud; enkele vijzels
(waarschijnlijk uit de Middeleeuwen) zijn via het museum van Leiden rond of na 1875
ook bij u terecht gekomen of ze zijn verdwenen...
1225 Kunt u aan de hand van de bijgestuurde bestanden op zoek gaan naar genoemde urnen en
metalen voorwerpen, al dan niet door het museum aangekocht of anderszins verworven?
bij voorbaat dank,
Paul Theelen zie ook www.theelen.info

Personenregister

H. Pauts van het Rijksmuseum van Oudheden in Leiden.....1
corps offic. van het Regt. Huss. N°. 6.....3

Naspeuringen van Paul Theelen: Germaanse begraafplaats in Deurne

heer S. H. van der Noordaa, te Dordrecht.....	5
Heer Gouverneur dezer provincie.....	5
D Distr.....	5
Heer van Keeverberg, destijds sousprefet te Cleef.....	6
P. Guyot.....	7
van Riet.....	7
S. H. van der Noordaa.....	10
Dr. Niermeijer, later professor te Leiden.....	12
Jhr. Mr. H. de Grez te 's Hertogenbosch.....	12
F. baron van Voorst tot Voorst, ritmeester bij het regiment Huzaren N. 6.....	13
baron van den Bogaerde van ter Brugge.....	14
Erasmus te Rotterdam.....	16
Lodewijk XIV.....	16
Joannes Florentius Martinet.....	17
Uilkens.....	17
F. baron van Voorst tot Voorst, ridmeester bij het regiment huzaren.....	17
Generaal Majoor Rottiers.....	18
L. J. F. JANSSEN, Conservator bij het Museum van Oudheden te Leyden.....	18
S. en J. Luchtmans.....	18
Notaris Rovers, te Asten.....	19
heer CHARLES GUILLON, notaris te Roermond.....	19
Boekhandelaar G. THEOD. BOM, te Amsterdam.....	19
heer Mr. C. Guillon, Procureur aldaar.....	20
Notaris MAX. CORNELIS.....	20
J. M. Heberle.....	21
H. Lempertz' Söhne.....	21
van Pinxteren.....	22